

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Sára Zwierzynová

Judiciální trendy v mediaci

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Judiciální trendy v mediaci* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 103 910 znaků včetně mezer.

V Českém Těšíně dne 15. července 2021

Sára Zwierzynová

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala doc. PhDr. Lence Holé, Ph.D., za trpělivost, rady a pomoc při vedení této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1. Vymezení základních pojmů	9
1.1. Mediace	9
1.2. Principy mediace	12
1.2.1. Dobrovolnost	13
1.2.2. Důvěrnost	14
1.2.3. Nestrannost	14
1.2.4. Sebeurčení stran	15
1.3. Judicializace	15
2. Historický vývoj mediace	19
2.1. Počátky vzniku a vývoje mimosoudních metod řešení sporů	19
2.2. Vývoj mediace v Evropské unii	21
2.3. Vývoj mediace v České republice	23
3. Vývoj přístupu k mediaci na příkladu Spojených států amerických	26
3.1. Přístupy k mediaci	26
3.2. Analýza vývoje mediačních přístupů	28
4. Identifikace a analýza míry judicializace v oblasti mediace	31
4.1. Analýza principů mediace	31
4.2. Judiciální trendy	36
Závěr	43
Bibliografie	45
Shrnutí	52
Klíčová slova	52
Summary	53
Keywords	53

Seznam použitých zkratek

ADR	Alternative Dispute Resolution
Zákon o mediaci	Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
Zákon o PMS	Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
Směrnice o mediaci	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES, o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
AM ČR	Asociace mediátorů České republiky
Singapurská úmluva	Úmluva OSN o mezinárodních dohodách o urovnání sporu vyplývajících z mediace
Evropská úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
Věcný záměr	Věcný záměr civilního řádu soudního
SD EU	Soudní dvůr Evropské unie
Newyorská úmluva	Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů
Nářízení Brusel I	Nářízení Rady ES č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nářízení Brusel IIa	Nářízení Rady ES č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti

Úvod

Konflikty jsou staré jako lidstvo samo, a proto již od počátku lidské společnosti existovala potřeba najít způsob řešení těchto konfliktů, jež by usnadnilo vzájemné soužití mezi lidmi. Dodnes jsou spory řešeny především v rámci soudního řízení, avšak s přehlcenými soudy vy vstala potřeba najít jiný vhodný způsob pro řešení sporů. Výsledkem byly mimosoudní metody řešení sporů, které nabídly stranám konfliktů jiný způsob řešení s rozdílnými principy. Jednou z těchto metod je i mediace, která je dnes v určité míře zakotvena ve všech členských státech EU. Přestože však mediace nabízí spoustu výhod oproti soudnímu řízení, je stále málo využívaná. Z toho důvodu vznikají snahy o zefektivnění mediace, čímž může docházet k zásahům do přirozené povahy mediace, a dochází tak k stále většímu připodobňování mediace soudnímu řízení. V této souvislosti mě především zaujala povinná mediace, která omezuje základní princip mediace

Cílem této diplomové práce je identifikace judiciálních trendů a analýza míry těchto trendů v oblasti mediace. Za tímto účelem jsem si položila tyto výzkumné otázky:

1. Dochází v oblasti mediace k judicializaci?
2. Jaké judiciální trendy se v mediaci objevují?
3. Mohou judiciální trendy ohrozit povahu mediace?

Při vypracovávání této práce jsem využila metodu deskripce, analýzu dokumentu a komparace. Metoda deskripce mi posloužila v první kapitole, kde jsem se zabývala základními pojmy. Analýza dokumentu byla využita k hledání principů a judiciálních trendů v právních dokumentech nejúžeji spojenými s mediací. Metodu komparace jsem využila k definování základních pojmů a poté i v analyzování povinné mediace v závěrečné kapitole.

V zahraniční i české literatuře je mediace obecně již podrobně rozebrána, avšak co se týče problematiky judicializace v oblasti mediace je situace poněkud horší. Přestože se pojem judicializace v oblasti mediace nevyskytuje v takové míře jako je tomu např. u rozhodčího řízení, neznamená to, že k tomu nedochází. V publikaci *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů* se Miluše Hrnčířikové a Lucie Valentové zabývají se judicializací v oblastech mediace a rozhodčího řízení, avšak zejména s ohledem na přeshraniční spory. V této publikaci je věnován značný prostor zejména povinné mediaci, která je považována za nejznámější judiciální trend. V souvislosti s povinnou mediací si dovoluji zmínit také příspěvek Jana Holase v publikaci *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*, ve které se zabývá tzv. systémy fungování mediace. Problematika povinné mediace je také ve velké míře řešena v rámci odborných článků zahraničních autorů. Frank Sandler nebo Dorcas

Quek se ve svých člancích zabývají touto problematikou a hledají výhody, které by mohlo zakotvení povinné mediace do právních řádů přinést. Poznatky pro analýzu Směrnice o mediaci čerpám ve velké míře z různých studií či zpráv vydaných Evropským parlamentem, v nichž je reflektován její přínos a vliv na právní úpravu členských států. Pro poznatky týkající se Zákona o mediaci využívám zejména z komentáře k zákonu o mediaci od *Martiny Doležalové* a kolektivu autorů a také z publikace *Praktický průvodce mediací podle nové právní úpravy* od *Roberta Cholenského*.

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola je věnována především bližšímu přiblížení základních pojmů. V druhé kapitole je popsána historie mediace, a to od jejího prvopočátku, přes její vývoj v Evropě až po vývoj na našem území. Třetí kapitola nejprve představuje nejčastější přístupy k mediaci a následně nastiňuje vývoj těchto přístupů na území Spojených států, jež mají nejdelší historii moderní mediace. Závěrečná kapitola je vyústěním celé práce a skládá se ze dvou podkapitol, které měly být původně samostatnými kapitolami, avšak jako takové by nebyly natolik obsáhlé a jejich provázanost nakonec umožnila jejich spojení do jediné poslední kapitoly. První část je věnována analýze právních předpisů, které se přičinily o rozvoj mediace v Evropě a České republice. V druhé poslední kapitole se budu zabývat již jednotlivými judičiálními trendy v oblasti mediace s důrazem na povinnou mediaci a vykonatelnost mediačních dohod. Závěrem reflektuji získané poznatky celé práce, jejíž částí je i diskuze nad důsledky judičiálních trendů.

V průběhu letního semestru 2019 jsem mohla být společně s dalšími diplomanty doc. Holé součástí spolupráce s americkými studenty z New York University School of Law, a to díky doc. Lence Holé a prof. Rayi Kramerovi. V rámci této spolupráce, která probíhala prostřednictvím videokonferencí a písemné komunikace, jsem se dozvěděla nejen obecně o mediaci ve Spojených státech, ale také o způsobu vyučování mediace na americké univerzitě. Nad to jsem měla možnost alespoň zevrubně seznámit zahraniční studenty s námětem své diplomové práce a do jisté míry získat jejich zpětnou vazbu na téma této práce. Této zkušenosti si velmi cením, a to jak na studijní, tak osobní úrovni.

V roce 2019 jsem se zúčastnila V. Mezinárodní konference MEDIACE 2019, jež byla pořádána Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. Díky doc. Holé jsem měla možnost se ji nejen zúčastnit jako posluchač, ale také vystoupit s vlastním příspěvkem na téma Povinná mediace jako možnost nebo povinnost v sekci Teorie mediace. Konference prohloubila mé znalosti o mediaci, stala se cennou zkušeností a přínosem i pro tuto práci.

Další cenné zkušenosti nejen o metodách ADR jsem získala díky studijnímu výjezdu do zahraničí v rámci programu Erasmus+. Na právnické fakultě University of Zagreb jsem

měla příležitost absolvovat dva předměty, které se zabývaly metodami ADR. Tuto příležitost jsem tak využila nejen k hlubšímu porozumění této problematice, ale také při psaní této diplomové práce. Prvním předmět s názvem Settlement of Disputes through Arbitration and Mediation byl více zaměřen na rozhodčí řízení, avšak i tak jeho absolvování považuji za velmi přínosné, a to i z toho důvodu, že sama vyučující byla zapsanou rozhodkyní. Zároveň jsme měli možnost se zúčastnit konference 27th Croatian Arbitration Days, což bylo také velmi obohacující. V rámci druhého předmětu s názvem Alternative Dispute Resolution jsme se více zabývali problematickými aspekty mediace a s ohledem na širokou paletu národností jsme mohli komparovat uplatňování mediace napříč členskými státy.

Věřím, že tato práce bude přínosem pro další analýzu této problematiky, neboť toto téma si zaslouží další a podrobnější analýzu.

1. Vymezení základních pojmů

Úvodem diplomové práce považuji za nutné vymezit základní pojmy, které jsou pro tuto práci stěžejní a se kterými budu po čas této práce pracovat a z nich vycházet. Těmito pojmy jsou mediace, její principy a judicializace.

1.1. Mediace

Mediace společně s vyjednáváním, facilitací, konciliací, rozhodčím řízením či s kombinovanými metodami jako je mini-trial nebo med-arb spadá pod mimosoudní metody řešení sporů. Dnes se daleko častěji setkáváme s anglickou zkratkou ADR, tj. Alternative Dispute Resolution, která v překladu znamená alternativní řešení sporů. Tyto metody nemají za cíl nahradit systém tradičního soudnictví, nýbrž ho mají doplnit o jiné přístupy k řešení sporů s odlišnými principy.

Mediace není izolovaným oborem, ale naopak v sobě zahrnuje řadu vědeckých disciplín jako je např. psychologie, právo, sociologie či sociální práce, jejichž poznatky využívá k dosažení svých cílů. Osoba mediátora tak musí disponovat nejen dovednostmi postavenými na právním základě, ale rovněž dovednostmi, jež vycházejí ze znalostí obecné psychologie a sociologie, což se odráží také v obsahu zkoušek mediátora dle Zákona o mediaci.¹

Jako interdisciplinární obor má mediace nespočet definicí a je nemožné v rámci této práce uvádět všechny, a zároveň není možné zvolit jedinou správnou. Pro komplexní pochopení mediace jsem vycházela, jak z definic legálních, tak odborných, a zároveň jsem pracovala také s definicemi zahraničními, z nichž některé se později staly inspiračním zdrojem pro českou právní úpravu.

Pro prvotní přiblížení slova mediace můžeme vyjít z latinského substantiva *medius*, které vyjadřuje prostředek, a z latinského slovesa *mediare*, které znamená býti uprostřed.²

Jako první si dovolím zmínit definici v Zákoně o mediaci, jež popisuje mediaci jako „*postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody.*“³ Zákon o mediaci pojímá mediaci jako postup, který v nejlepším případě vyústí v uzavření mediační dohody, a tím povede k vyřešení sporu. Zároveň zdůrazňuje účast mediátora a jeho roli v mediačním

---

¹ § 2 vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů.

² WEBEL, Charles, GALTUNG, Johan. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. London, New York: Routledge, 2007, s. 51.

³ § 2 písm. a) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

procesu. Takto vymezená mediace se ovšem týká pouze mediace, která je vykonávána zapsaným mediátorem, který složil zkoušky mediátora a na základě své žádosti byl zapsán do seznamu mediátorů vedeným Ministerstvem spravedlnosti ČR. Vycházíme-li ze znění zákona, z principů, na nichž je postaven, jakož i z práv a povinností mediátora, pak je legitimní říci, že se Zákon o mediaci přiklání k facilitativnímu přístupu mediace.

V legální definici obsažené v Zákoně o mediaci se na rozdíl od jiných definic členských států neobjevují základní principy mediace, kdy např. německá právní úprava definuje mediaci jako „*důvěrný a strukturovaný proces, ve kterém se strany s pomocí jednoho nebo více mediátorů, dobrovolně a z vlastního podnětu snaží o konsenzuální řešení svého konfliktu*“⁴, čímž poukazuje nejen na princip dobrovolnosti, ale také na princip důvěrnosti. V definici uvedené ve Směrnici o mediaci, která mediaci vymezuje jako „*formální řízení, jakkoli nazvané nebo uváděné, ve kterém dvě nebo více strany sporu samy dobrovolně usilují o dosažení dohody o vyřešení sporu za pomocí mediátora*“⁵, je taktéž vyjádřen princip dobrovolnosti.

Ve slovenské právní úpravě je mediace zakotvena již od roku 2004 a je definovaná jako „*mimosoudní činnost, při které osoby zúčastněné na mediaci s pomocí mediátora řeší spor, který vznikl z jejich smluvního vztahu nebo jiného právního vztahu.*“⁶ Přestože byla slovenská úprava jedním z inspiračních zdrojů pro český zákon o mediaci, můžeme v definicích spatřovat menší odchylky. Zatímco slovenská definice je obsahově stručnější a mediátor se stranami sporu pouze řeší, tak čeští zákonodárci šli s definicí o kus dál, když v ní zdůraznili snahu mediátora, jež má vést k dosažení vzájemné dohody.

Nelze opominout ani první definici mediace v českém právním řádě, která je upravena Zákonem o PMS, jenž je účinný již od roku 2001, a která se využívá v rámci trestního řízení. Dle Zákonu o PMS: „*Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediací lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.*“⁷ V této legální definici je požadavek dobrovolnosti se zahájením mediace explicitně vyžadován. Mediace v trestních věcech spadá

---

⁴ Mediation Act of 21 July 2012 (Federal Law Gazette I, p. 1577), as last amended by Article 135 of the Statutory Instrument of 31 August 2015 (Federal Law Gazette I p. 1474).

⁵ Čl. 3 písm. a) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

⁶ § 2 odst. 1 zákona č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnění niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ § 2 odst. 2 zákona č. 257/2000, o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.

do oblasti veřejnoprávní, a přestože hraje souhlas stran s provedením mediace významnou roli, tak finální rozhodnutí o konání mediace zůstává v pravomoci soudu či státního zástupce.⁸

Zákon o mediaci definuje také rodinnou mediaci, a to jako mediaci, která se specializuje na řešení sporů vyplývajících z rodinných vztahů.⁹ Pod tyto konflikty je možné podřadit záležitosti týkající se výchovy a výživy nezletilých dětí, styku rodičů a jiných rodinných příslušníků s dětmi, jakož i spory o vypořádání společného jmění manželů.¹⁰ Rodinná mediace je jednou z nejrozšířenějších oblastí aplikace mediace a její významnost zdůrazňuje nejen existence samostatné zákonné definice, ale také zavedení speciální zkoušky z rodinné mediace, která zahrnuje kromě mediačních dovedností také znalosti rodinného práva, úpravy majetkových práv či znalosti psychologie dítěte, domácího násilí aj.¹¹ Tato zkouška však není obligatorní podmínkou pro výkon mediace v rodinných věcech, nýbrž pouhým údajem zapisovaným do seznamu mediátorů, který může hrát roli při výběru osoby mediátora pro konkrétní spor.¹² Navíc se v rámci příprav Zákona o mediaci se diskutovalo o vymezení předmětu mediace pouze na rodinné spory, avšak s ohledem na větší aplikovatelnost zákona se členové pracovní skupiny přiklonili k nejširšímu vymezení, a to na všechny netrestní věci.¹³

Vedle zákonných definic je potřeba zmínit alespoň pár definic odborníků, kteří vycházejí ze svých mnohaletých zkušeností odlišujíc se od sebe mnohdy pouze v nuancích s ohledem na praxi a profesní zaměření. Holá jako praktikující mediátorka definovala mediaci jako „metoda řešení konfliktu, při níž neutrální kvalifikovaná osoba pomáhá účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání, jehož cílem je dosažení jejich spokojenosti s procesem i výsledkem řešení konfliktu.“¹⁴ Definice poukazuje na specifikum mediace, jejímž primárním cílem nemusí být ono finální vyřešení sporu, ale samotný proces, v rámci kterého se strany sporu navrací ke vzájemné komunikaci. Proces se stává nejdůležitější částí mediace, jelikož strany mají možnost vyslechnout si druhou stranu a pochopit její potřeby a zájmy. Mediace může mít pro strany až terapeutické účinky právě díky zapojení psychologických či sociologických aspektů, a to i za situace, kdy k samotnému vyřešení sporu nedojde. V této definici jsou rovněž zdůrazněny vlastnosti mediátora, který musí být nejen nezávislý, ale také kvalifikovaný. Advokát-mediátor Cholenský svou definici doplňuje o princip dobrovolnosti,

⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4520.

⁹ § 2 písm. b) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ HÁJKOVÁ, Šárka. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 11 (§ 2 zákona o mediaci).

¹¹ § 8 odst. 5 vyhlášky č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů.

¹² POTOČKOVÁ, Dana. In DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci...*, s. 118 (§ 23 zákona o mediaci).

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., obecná část, str. 7.

¹⁴ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 52.

který považuje za základní.¹⁵ Dobrovolnost zdůrazňuje ve své definici také Potočková, která navíc připomíná povahu mediátora, který v žádném případě autoritativně neukládá stranám výsledné řešení sporu, ale napomáhá k dosažení jimi navrženého konsenzu.¹⁶

Pro porovnání se zaměřím také na definice zahraničních autorů. Moore popisuje mediaci jako postup řešení konfliktů, do kterého vstupuje stranami konfliktu vzájemně přijata třetí strana, která autoritativně nerozhoduje, ale napomáhá stranám zlepšit jejich vztah a komunikaci tak, aby dosáhly dobrovolné a vzájemně přijatelné dohody.¹⁷ Autor tak zdůrazňuje skutečnost, že volba třetí osoby, tj. mediátora, by měla být společným rozhodnutím stran konfliktu, které může být takovým malým vítězstvím, jež může hrát svou roli v další fázi společného rozhodování. Američtí profesori, Greig a Diehl, chápou mediaci jako „*nástroj pro řešení sporů, který má široké uplatnění, a to od dohod v rámci rozvodových záležitostí až po mírové dohody uzavírané mezi válčícími státy*“. Nadto doplňují, že rozpoznávacím znakem mediace bez ohledu na typ konfliktu je přizvání si třetí strany do procesu vyjednávání, která má za cíl alespoň částečně přispět k urovnání konfliktu mezi stranami.¹⁸

Takové množství definic může být odůvodněno nejen tím, že se jedná o mezioborovou metodu, ale také skutečností, že mediace dlouhou dobu existovala bez zákonné úpravy, a proto byla zpočátku definována pouze prakticky.¹⁹

1.2. Principy mediace

Pro hlubší porozumění mediace považuji za nutné objasnit základní principy mediace, které mediaci vymezují a zároveň vytváří pomyslné mantinely nejen pro praktikující mediátory, ale také pro zákonodárce. Mezi základní principy mediace spadá dobrovolnost, důvěrnost, nestrannost a nezávislost, změna soupeření na spolupráci, převzetí zodpovědnosti, orientace na budoucnost, akceptace odlišností, svoboda rozhodování a hledání nových možností.²⁰ Podrobněji se zaměřím na ty principy, které jsou považovány za nosné pilíře

---

¹⁵ CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 20.

¹⁶ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se aneb Průvodce mediačním procesem*. 1. vydání. Praha: Alfolm, 2013, s. 42.

¹⁷ MOORE, Christopher. *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. 4. vydání. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 2014, s. 31.

¹⁸ GREIG, J. Michael, DIEHL, Paul F. *International Mediation*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 2.

¹⁹ JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Ústavu práva a právní vědy, o.p.s., 2014, s. 15.

²⁰ HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 91-92.

mediace a kterými jsou princip dobrovolnosti, důvěrnosti, nezávislosti a nestrannosti a sebeurčení stran.

1.2.1. Dobrovolnost

Jedním ze základních principů, na nichž je mediace postavena a který je typický právě pro alternativní řešení sporů, je princip dobrovolnosti. Potočková popisuje dobrovolnost jako „svobodnou volbu stran v mediaci setrvat, přerušit nebo z ní odejít; přijímat rozhodnutí a uzavírat dohody.“²¹

Tento princip prostupuje napříč celým procesem mediace a má tři základní projevy. Prvním projevem je možnost stran zahájit mediaci ze své vůle, a to buď na základě smlouvy o provedení mediace nebo na základě mediační doložky. Smlouva o provedení mediace je zpravidla uzavírána v době, kdy mezi stranami již nějaký konflikt existuje. Naproti tomu mediační doložka bývá většinou součástí smlouvy a je ujednána pro případ vzniklého sporu v budoucnu. Takové zahájení se taktéž považuje za dobrovolné, přestože se za dobu trvání závazku může postoj kterékoli ze stran k řešení sporu mediací změnit, neboť ke sjednání smlouvy, jejíž součástí je mediační doložka, došlo na základě svobodné vůle kontraktantů. Jelikož je mediační doložka pouze hmotněprávní dohodou, není překážkou postupu v občanském soudním řízení, jako je tomu např. u rozhodčí doložky, avšak druhá strana se může domáhat náhrady škody, která jí v tomto důsledku vznikla.²²

Druhým projevem je právo kterékoli ze stran kdykoli a bez uvedení důvodu mediaci ukončit, aniž by bylo potřeba splnit nějaké další formální podmínky. Tato možnost může být pro strany motivující, neboť je dobrovolný vstup do mediačního procesu nezavazuje k uzavření dohody.

Třetím a posledním projevem je uzavření mediační dohody, která je vyvrcholením mediačního procesu a jedním z hlavních cílů mediace. Zde musí být princip dobrovolnosti zachován v co nejširší možné míře, neboť nikoho nelze nikoho nutit k uzavření jakékoli dohody. Vyústění mediace do této finální podoby se dle statistik děje ve většině případů (průměrně až 75 %).²³

Právě princip dobrovolnosti se stává předmětem koncepčních změn, které mají tendenci směřovat k judicializaci. Již několik let se polemizuje nad možností omezit princip

---

²¹ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se ...*, s. 56

²² ORBESOVÁ, Bronislava. *Mediační doložka* [online]. epravo.cz, 5. února 2014 [cit. 31. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mediacni-dolozka-93479.html>.

²³ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se ...*, s. 154.

dobrovolnosti či dokonce zakotvit mediaci jako povinnou. Některé státy k takovému kroku přistoupili a v určité míře či v určitých případech princip dobrovolnosti omezili.

1.2.2. Důvěrnost

Dalším základním principem charakterizující proces mediace, je princip důvěrnosti, který se projevuje ve dvou rovinách, jimiž jsou mlčenlivost a neveřejnost mediace.

Mlčenlivost se zakládá na tom, že mediátor je povinen zdržet se poskytování důvěrných informací, které se dozvěděl v souvislosti s vykonáváním mediace. Mlčenlivost bývá chápána jinak v anglosaském právním systému, kde je rozšířena nejen na mediátora, ale také na strany konfliktu, a jinak v kontinentálním právním systému, kde se ve většině případu vztahuje pouze na mediátora.²⁴ V mnoha právních řádech je však na stranách, aby si přizpůsobily podmínky mediace, a proto mohou povinnost mlčenlivosti rozšířit či naopak zúžit.

Neveřejnost mediace znamená, že se procesu účastní pouze strany konfliktu a mediátor, přičemž ostatní osoby se mohou zúčastnit jen s výslovným souhlasem stran.²⁵ Tento rozdíl od soudního řízení, které je v zásadě veřejné, může být motivací pro ty, kteří chtějí svůj spor řešit bez větší publicity. Díky tomuto principu tak strany, které chtějí případný spor uchovat v soukromí z důvodu nežádané publicity, upřednostňují mediaci jako důvěrný a neveřejný proces. Nejenže důvěrnost přitahuje osoby, které chtějí předejít zbytečné publicity vzájemného sporu, ale zároveň tyto principy mohou podporovat vzájemnou komunikaci a navrácení se do stavu před vznikem sporu. S vědomím, že mediace je důvěrná a neveřejná, mohou být strany daleko více otevřené a nezamlčovat podstatné informace.

Od důvěrnosti je důležité odlišovat důvěru, která je v mediaci velmi důležitá a její naplnění leží primárně na mediátorovi, který ji má společně s účastníky budovat, a to nejen vůči sobě jako zprostředkovateli sporu a vůči účastníkům navzájem, ale také vůči mediaci jako takové.²⁶

1.2.3. Nestrannost

Dalším principem, který je obsažen ve většině etických kodexů mediátorů a který je zárukou kvality mediace, je nestrannost a s ní související neutralita mediátora.

Nestrannost znamená to, že mediátora s účastníky nebo předmětem sporu neváže žádná spojitost, která by mohla ohrozit nezaujatost celého procesu. V případě, že by mediátor

---

²⁴ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie* [online databáze], 2013, č. 6, s. 19 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

²⁵ Tamtéž, s. 19.

²⁶ HOLÁ, L., *Mediace v teorii ...*, s. 53.

takové vazby měl, musí odmítnout provést mediaci, a dozvůli se to až v průběhu, je povinen ji ukončit, jelikož by se mohlo jednat o střet zájmů.²⁷ Neutrannost je narušena již v případě, že se objeví i pouhá pochybnost o nepodjatosti mediátora.

Neutralitu mediátora vystihuje Holá jako „*jeho specifické praktické působení na klienty, jeho vnější chování, nikoli jeho vnější nastavení.*“²⁸ Každý, mediátora nevyjímaje, si utváří vlastní názor na věc, avšak mediátor se musí jakémukoli hodnocení vyvarovat a poskytnout oběma stranám rovnocenný čas a pozornost. Jeho úkolem je nezvýhodňovat jednu stranu před druhou, ale stranit všem klientům stejně.²⁹ Mediátor by se měl vyvarovat „*veškerých projevů souhlasu či nesouhlasu, měl by se zdržet připomínek nebo doporučení, které by ukazovaly na zaujatost. [...]. Musí jednat neutrálně a musí být vidět, že jedná neutrálně.*“³⁰

1.2.4. Sebeurčení stran

Další důležitým principem je princip sebeurčení stran, který je úzce spojen s principem dobrovolnosti, a je chápán jako způsobilost účastníků mediace rozhodovat ve věcech jejich vzájemného sporu.³¹ Řešení sporu je dáno účastníkům výlučně do rukou a mediátor je pouze mediačním procesem provádí a obstarává jim důležité informace potřebné pro dosažení vzájemné dohody. Stejně jako princip dobrovolnosti bývá v některých členských státech upozadován v souvislosti s nařizováním mediace.

1.3. Judicializace

Definovat pojem judicializace konkrétně je poněkud obtížnější, jelikož v odborné literatuře se zpravidla vyskytuje v párové dvojici s dalším pojmem, na něj působí. Obecně jej však můžeme vymežit jako proces, v rámci něhož dochází k postupnému přijímání prvků, které jsou vlastní soudnímu řízení.³²

Odborná literatura se pojmem judicializace primárně zabývá ve vztahu k politice, ADR nebo rozhodčímu řízení. Nejčastěji se pojem vyskytuje ve formě sousloví judicializace

---

²⁷ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie* [online databáze], 2013, č. 6, s. 20 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

²⁸ HOLÁ, L., *Mediace v teorii ...*, s. 58.

²⁹ Tamtéž, s. 59.

³⁰ DOLEŽALOVÁ, Martina, VAN LEYNSEELE, Patrick. Mediace v právním prostředí. *Právní rozhledy* [online databáze], 2012, roč. 20, č. 12, s. 419-464 [cit. 3. února 2021]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

³¹ HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). *Bulletin advokacie* [online databáze], 2013, č. 6, s. 21 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](https://www.beck-online.cz).

³² VALLINDER, Torbjörn. The Judicialization of Politics - A World-wide Phenomenon. *International Political Science Review* [online databáze], 1994, roč. 15, č. 2, s. 91 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/1601557?seq=1#metadata_info_tab_contents.

politiky, jež znamená proces obecného posilování moci soudní.³³ Je to proces, který doveden do extrému by znamenal nahrazení moci zákonodárné a výkonné mocí soudní. Přestože se tato práce nezaobírá touto oblastí, považuji za důležité ji alespoň takto okrajově zmínit.

Dále se tento pojem objevuje v souvislosti s metodami ADR, pod které mediace spadá. Právě tyto metody, které mají být k soudnímu řízení alternativní, se stávají předmětem judicializace, v jehož důsledku dochází k omezování principů metod ADR či k jejich nahrazování principy soudního řízení. Judicializace ADR mimo jiné znamená i to, že soudy stále více rozhodují o věcech spadající do oblasti ADR, což jen utvrzuje ta skutečnost, že se postupně vytváří judikatura týkající se mediace.³⁴ Jedním z hlavních důvodů, které vedou k judicializaci v oblasti ADR, je snaha o větší uplatňování těchto metod v rámci řešení sporů. Dalším důvodem či jeho vedlejším produktem, který motivuje především zákonodárce v rámci legislativního procesu, je odbřemenění soudů. Nejen české soudnictví má problém s neustále přehlcenými soudy, což ve svém důsledku vede k prodlužování doby trvání soudního řízení a na to navázanými vzrůstajícími se náklady řízení. Aplikací judicializace na metody ADR dochází k tvorbě judiciálních trendů, jež charakterizují tuto vývojovou tendenci, která se stále častěji vyskytuje ve spojení s těmito metodami. V dnešní době se především mluví o tom, že rozhodčí řízení nahrazuje soudní řízení, a naopak mediace nahrazuje rozhodčí řízení.³⁵

V posledních letech se však v odborných kruzích vedou diskuze týkající se judicializace především v rámci mezinárodního rozhodčího řízení. Rozhodčí řízení, byť s jistými odlišnostmi, spadá stejně jako mediace do oblasti ADR, a proto považuji za důležité se touto aplikací judicializace na problematiku rozhodčího řízení zabývat. Proces judicializace rozhodčího řízení lze definovat jako formalizaci činností rozhodčího řízení způsobem podobným řízení soudnímu, a to i přesto, že podléhá soukromoprávní úpravě.³⁶ Jinde je judicializace ve vztahu k mezinárodnímu rozhodčímu řízení popsána jako proces zvyšování procedurální složitosti a formality řízení, v jehož důsledku se rozhodčí řízení stále více podobá

---

³³ ZÍTKOVÁ, Lucie. *Soudní moc v politickém systému České republiky*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, filozofická fakulta, 2019, s. 14.

³⁴ ALTOBELLI, Tom. Mediation in the nineties: the promise of the past. *Macarthur Law Review* [online databáze], 2000, roč. 4, s. 138 [cit. 21. března 2021]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/MacarthurLawRw/2000/5.pdf>.

³⁵ NOLAN-HALEY, Jacqueline. Mediation: The „New Arbitration“. *Harvard Negotiation Law Review* [online databáze], 2010, č. 17:61, s. 61 [cit. 21. března 2021]. Dostupné z: <https://www.hnlr.org/wp-content/uploads/sites/22/2012/09/61-96.pdf>.

³⁶ WARWAS, Barbara, Alicja. *The Liability of Arbitral Institutions: Legitimacy Challenges and Functional Responses*. T.M.C. Hague: Asser Press, 2017, s. 25.

soudnímu řízení vedenému před vnitrostátními soudy.³⁷ Judicializace aplikovaná na rozhodčí řízení vytváří judiciální trendy, které se projevují jednak v pravomoci rozhodců vydávat rozhodnutí procesního charakteru, která mohou být dále soudně vykonatelná, a jednak v ukotvování procesu rozhodčího řízení spočívající především ve vytváření předpisů, jež tento proces podrobněji upravují.³⁸ Jedním z důvodů judicializace rozhodčího řízení je skutečnost, že účastníci rozhodčího řízení, jakož i samotní rozhodci, kteří nemají s tímto způsobem řešení sporů takovou zkušenost, do něj vnášejí prvky, které jsou typické pro soudní řízení.³⁹

I přesto, že cílem judicializace je pozvednout mezinárodní rozhodčí řízení a zajistit její hojnější využívání, tak někteří odborníci takové směřování vnímají jako krok zpět a naopak mají za to, že tento postup atraktivnost rozhodčího řízení spíše poškozuje.⁴⁰ Za důsledky této vývojové tendence se pak nejčastěji považují zvýšené náklady a průtahy v řízení.⁴¹ Opačný názor zastává Gerbay, který judicializaci chápe jako další vývojový stupeň rozhodčího řízení či jako její mutaci, přičemž za důvod zvýšené nákladovosti a déletrvajícího řízení pokládá neustále komplikovanější a komplexnější případy, které jsou v rámci rozhodčího řízení posuzovány.⁴² Nakonec je také důležité vzít v potaz to, jakou úlohu rozhodčí řízení má pro jeho účastníky, jelikož rozhodčí řízení bývá primárně využíváno z důvodu nezávislosti rozhodce a vymahatelnosti rozhodčího nálezu, nikoli z důvodu nižších nákladů nebo rychlosti řízení.⁴³

Přestože není pojem judicializace spojován s mediací v takové míře, jako je tomu právě v případě rozhodčího řízení, tak to neznamená, že se judicializace v mediaci nevyskytuje. Naopak s tímto pojmem je spojována povinná mediace, která stále vyvolává živé diskuze odborné veřejnosti.⁴⁴ Tento trend posílil v souvislosti s přijetím Směrnice o mediaci, která v čl. 5 odst. 2 se k povinné mediaci nejen vyjadřuje, ale za určitého předpokladu ji i dovoluje. S ohledem na dosah, který Směrnice o mediaci má nejen na území členských států,

---

³⁷ GERBAY, Remy. Is the End Nigh Again? An Empirical Assessment of the 'Judicialization' of International Arbitration. *The American Review of International Arbitration* [online databáze], 2014, roč. 25, č. 2, s. 223 [cit. 31. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2656624.

³⁸ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 12.

³⁹ GERBAY, Remy. Is the End Nigh Again? An Empirical Assessment of the 'Judicialization' of International Arbitration. *The American Review of International Arbitration* [online databáze], 2014, roč. 25, č. 2, s. 228 [cit. 31. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2656624.

⁴⁰ BLACKABY, Nigel, PARTASIDES, Constantine, REDFERN, Alan, HUNTER, Martin. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. New York: Oxford University Press, 2009, § 1.121.

⁴¹ GERBAY, Remy. Is the End Nigh Again? An Empirical Assessment of the 'Judicialization' of International Arbitration. *The American Review of International Arbitration* [online databáze], 2014, roč. 25, č. 2, s. 223 [cit. 31. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2656624.

⁴² Tamtéž, s. 230-240.

⁴³ Tamtéž, s. 245.

⁴⁴ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy ...*, s. 13.

vnáší tento odstavec do chápání mediace jako dobrovolného procesu jistý prvek nejistoty. Přestože je využití povinné mediace ve Směrnici o mediaci podmíněno tím, že takový postup nesmí stranám bránit ve výkonu jejich práva na spravedlivý proces, určuje toto zakotvení směřování dalšího vývoje na poli mediace. Povinná mediace je považovaná za nejvýznamnější projev judicializace, a proto se jí budu níže věnovat podrobněji. Dalším projevem judicializace v oblasti mediace je vykonatelnost mediačních dohod, což je v současnosti velmi aktuální téma s ohledem na čerstvě platnou Singapurskou úmluvu, která dne 12. září 2020 vstoupila v platnost.

Výskyt judicializace sebou přináší i možná nebezpečí ohrožující metody mimosoudního řešení sporů, a to v případě, kdy je způsobilá narušit samotnou podstatu těchto metod. Altobelli mluví o dvou případech, kdy k tomu může dojít. První hrozba se váže ke klíčovému konceptu, na němž jsou metody ADR postaveny a kterým je svobodná vůle stran rozhodnout o tom, zda mezi sebou dohodu uzavřou či nikoli. Uzavření či neuzavření mediační dohody musí být vždy dobrovolné, i pokud by účast na mediačním jednání byla nařízená. Druhou možnou hrozbou judicializace je to, že má tendenci regulovat chování účastníku spojené s účastí na tomto řízení, a to jak pro mediátora, tak pro strany sporu. Pokud např. nebude zachována důvěrnost jednání, budou strany sporu obezřetnější v tom, co v řízení před druhou stranou sdělí. Budou-li soudy do těchto řízení takto zasahovat a regulovat je, pak toto řízení již nebude směřovat k uzavření dohody, ale k detailnímu popisu průběhu řízení.⁴⁵

S neustálým vývojem ve všech oblastech lidského života je i mediace podrobena ustavičnou snahou o její zlepšování a o umocňování jejího uplatňování na poli řešení sporů. V této souvislosti dochází ke vzniku judiciálních trendů, které jsou projevem judicializace. Tyto trendy mají za cíl zvyšovat kvalitu vedené mediace, zefektivnit její uplatňování a zviditelnit mediaci jako metodu řešení sporů. Tento vývoj však vyvolává otázky týkající se především obavou o zachování podstaty mediace, která je tímto směřováním do značné míry ohrožena.

---

⁴⁵ ALTOBELLI, Tom. Mediation in the nineties: the promise of the past. *Macarthur Law Review* [online databáze], 2000, roč. 4, s. 141-142 [cit. 1. března 2021]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/MacarthurLawRw/2000/5.pdf>.

2. Historický vývoj mediace

Tato kapitola bude věnována historickému vývoji mediace od jejího úplného prapočátku ve světě až po současnou úpravu v českém právním řádu. Tato práce se zaměřuje vývojem s důrazem na judiciální trendy, a proto považují za důležité se poohlédnout za historickým pozadím mediace. První podkapitola se zabývá původem mediace a jejím uplatňováním. Jako metoda se mediace začala rozvíjet předně ve Spojených státech amerických a odtud pronikla do Evropy, kde byl její význam posilován především díky práci Evropské unii. V poslední podkapitole se zaměřím na vývoj mediace na českém území.

2.1. Počátky vzniku a vývoje mimosoudních metod řešení sporů

Konflikty jsou již od dávnověku nedílnou součástí lidské společnosti. Pro lepší soužití mezi lidmi bylo důležité vzniklé konflikty řešit, a proto lidé již od pradávna hledali východisko pro tyto vzájemné spory, ať už se tak dělo formou smírného vyjednávání či s použitím násilí. Navzdory tomu, že je mediace vnímaná jako moderní alternativa k tradičnímu soudnictví, můžeme její prvky vidět takřka po celém světě.⁴⁶ Je nutno však dodat, že se nejedná o metodu mediace, jak ji známe dnes, ale jedná se spíše o určité pojetí procesu smírného řešení konfliktů, v němž lze spatřovat prvky mediaci blízké. Takový proces byl zpočátku ovlivněn zejména náboženstvím či jinými místními zvyklostmi. V nejčtenější knize světa Bibli je do role prostředníka mezi Bohem a lidmi postaven Ježíš Kristus, Boží Syn.⁴⁷ V jiných kulturách role zprostředkovatele připadla šamanovi či jinému místními uznávanému duchovnímu, kterému byla dána moc, jednak uzdravovat nemocné, a jednak zprostředkovávat komunikaci mezi božstvem a lidmi, kteří mu předkládali své potřeby a konflikty k urovnání.⁴⁸

Hluboké kořeny alternativních způsobů řešení sporů najdeme také v Číně, která byla ovlivněna především učením Konfucia, jež bylo postaveno na harmonii, která by soudním řízením byla narušena. Již za dob dynastie Zhou si osoba mediátora vysloužila své postavení tím, že byla součástí všech orgánů státní správy.⁴⁹

V antickém Řecku byly občanské spory řešeny namísto soudců rozhodci. Na přelomu 5. a 4. století př. n. l. se ustanovilo rozhodčí řízení jako povinné a občan starší 60 let byl

---

⁴⁶ CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací...*, s. 73.

⁴⁷ Bible, překlad 21. století. 1. vydání. Praha: Biblion, 2009, s. 1498.

⁴⁸ HOROWITZ, Sara. Mediation. In: WEBEL, Charles, GALTUNG, Johan. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. 1. vydání. New York: Routledge, 2007, s. 51.

⁴⁹ BARRETT, Jerome, BARRETT, Joseph. *A History of Alternative Dispute Resolution: The Story of a Political, Social, and Cultural Movement*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004, s. 6.

nucen přijmout post rozhodce pod sankcí ztráty cti. Společně s mediací sdílí rozhodčí řízení několik společných znaků, a tak je možné považovat ho za určitý předstupeň vývoje mediace.⁵⁰

Za kolébkou mediace, jak ji známe dnes, jsou vedle Spojených států amerických považovány i státy jako Kanada, Austrálie či Nový Zéland, které zaznamenaly obdobný vývoj.⁵¹ Mediace dopomohla vyřešit dělnické nepokoje, které začaly na konci 19. století ve Spojených státech. Postupné snižování mezd dělníkům vyústilo až k extrémnímu násilí, což přimělo několik států k přijetí zákonů, které měly urovnat vzniklé pracovní spory. V roce 1898 Kongres USA schválil Erdmanův zákon, který zakotvoval možnost podstoupit mediaci vedenou komisařem práce a předsedou Mezistátní obchodní komise na návrh kterékoli ze stran. Zákon byl v roce 1913 novelizován a vytvořil stálou Radu pro mediaci a smírčí řízení, která byla pověřena řešením sporů.⁵² V roce 1917 Kongres USA schválil americkou smírčí službu, která byla později přejmenována na Federální mediační a konciliační službu a jako taková funguje dodnes.

Markantní vzestup mediace v USA nastává až v 60. letech 20. století, kdy se ukazuje potřeba reformy v oblasti soudnictví, která by pomohla odbřemenit soudy a zároveň nabídnout občanům jiný způsob řešení sporů. Vznikají pilotní mediační centra a výukové programy a jsou tvořeny etické kodexy a pravidla regulující mediační proces. V roce 1976 se na popud předsedy Nejvyššího soudu USA Warrena Burgera konala významná konference s názvem The Pound Conference, jejímž cílem bylo se zaměřit na neefektivní soudní systém a možnosti jeho zlepšení. Profesor Sander zde představil myšlenku tzv. multidoor courthouse, což znamenalo možnost účastníka řízení vybrat si pro svůj případ nejvhodnější metodu řešení sporu z několika možností, které zahrnovaly metody ADR jako vyjednávání, mediace nebo rozhodčí řízení.⁵³ Tato konference vzbudila zájem o ADR metody a jejich uplatňování vedle klasického soudního řízení. Od 80. let se mediace stále více využívala v rodinných a sousedských sporech, ale také v oblastech týkajících se obchodních a pracovních sporů. Za účelem sjednotit způsob vedení mediace ve Spojených státech byl v roce 2003 na federativní úrovni přijat tzv. Sjednocený zákon o mediaci (Uniform Mediation Act), který se zaměřil na definici mediace a mediátora a principy s mediací související⁵⁴, ale jelikož nemá přímou právní závaznost, upravují si jednotlivé státy USA mediaci na základě svých zákonů. Další

---

⁵⁰ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii* ..., s. 13.

⁵¹ POTOČKOVÁ, Dana. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci* ..., s. 1.

⁵² BARRETT, Jerome, BARRETT, Joseph. *A History of Alternative Dispute Resolution: ...*, s. 98-99.

⁵³ Tamtéž, s. 182-183.

⁵⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Portál, 2012, s. 23.

vývoj mediace ve Spojených státech, který měl vliv na přístup k mediaci obecně, je dále zaznamenán ve 3. kapitole této práce.

2.2. Vývoj mediace v Evropské unii

V Evropě se mimosoudní metody řešení sporů společně s mediací začínají rozvíjet počátkem 90. let 20. století, a to zejména na území Velké Británie, jejíž právní systém je založen na zvykovém právu, soudní řízení jsou nákladnější a rozhodnutí jsou mnohdy méně předvídatelná. V roce 1999 došlo k novelizaci občanského soudního řádu, jež zakotvila mediaci do systému soudního řízení a uložila soudcům povinnost podporovat využívání mediace, což se projevilo v možnosti uložit stranám povinnost nahradit náklady soudního řízení, jestliže se bez důvodu odmítly zúčastnit mediačního řízení. Tímto krokem došlo ke ztrojnásobení počtu mediovaných případů, jelikož před tímto rokem se počet případů pohyboval pouze kolem 5 %.⁵⁵

V roce 1978 vznikla ve Velké Británii první nezávislá smírčí služba jako pilotní projekt, jenž měl pomoci rozvedeným či odloučeným rodičům domluvit se na společné péči o jejich děti. Další iniciativy v této oblasti poté vyústily ke zřízení Národní rodinné smírčí radě, která byla později přejmenována na Národní rodinnou mediaci.⁵⁶ V roce 1990 byla založena organizace Centrum pro efektivní řešení sporů (CEDR) a v roce 2003 byla ustanovena Rada pro občanskou mediaci, která byla jako nezávislý orgán pověřena k podpoře rozvoje mediace.⁵⁷

Největším hnacím motorem rozvoje mediace v Evropě byly snahy v rámci Evropské unie a Rady Evropy. Pozornost, jež je dáována mediaci na poli takové organizace, jakou je Evropská unie, hovoří o důležitosti a potřebnosti této metody. Nejdůležitějším právním dokumentem, který odstartoval vlnu rozvoje mediace v členských státech, se stala Směrnice o mediaci, které však předcházelo několik dalších důležitých dokumentů.

Prvním impulzem na poli metod ADR byl Vídeňský akční plán konaný roku 1997, v rámci kterého se členské státy zavázaly zaměřit se na mimosoudní metody řešení sporů se zvláštním důrazem na rodinné konflikty.⁵⁸ V návaznosti na Vídeňský akční plán se konalo v roce 1999 v Tampere zasedání Evropské rady, přičemž jedním ze závěrů zasedání byl

---

⁵⁵ POTOČKOVÁ, Dana. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. Zákon o mediaci ..., s. 1-2.

⁵⁶ LIEBMANN, Marian a kol. *Community and Neighborhood Mediation*. London: Routledge-Cavendish. 1998, s. 32.

⁵⁷ CLARK, Bryan. *Lawyers and Mediation*. London: Springer. 2012, s. 9-10.

⁵⁸ Official Journal of the European Communities. *Action plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice* [online]. Official Journal of the European Communities, 1999, bod 41, písm. b). Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0123\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0123(01)&from=RO).

požadavek na lepší přístup občanů EU ke spravedlnosti, jímž vyzval členské státy k zavedení alternativních metod řešení sporů.⁵⁹

V roce 1998 vydala Rada Evropy Doporučení k využívání mediace v rodinných věcech z důvodu neustálého nárůstu počtu rodinných sporů, které by mohly mít neblahý vliv na vztahy v rodině, a z důvodu povahy těchto sporů. Zároveň jsou v dokumentu vyzdvihovány klady, které rodinná mediace přináší, a doporučení členským státům podporovat tuto formu řešení sporů tím, že přijmou či posílí opatření nutná pro podporování a využívání mediace v rodinných věcech.⁶⁰

O dva roky později přichází Rada Evropy s přijetím Závěrů o podpoře alternativních metod pro urovnání sporů v občanských a obchodních věcech, v nichž zdůrazňuje důležitost zakotvení základních zásad, které jsou klíčové pro patřičný vývoj a efektivní využívání mimosoudních metod. V roce 2002 předložila Komise Evropského parlamentu tzv. Zelenou knihu o mimosoudních procesech řešení sporů v občanských a obchodních věcech, jež vytvořila prostor pro diskusi ohledně přijetí proveditelných kroků vedoucích k většímu využívání mediace.⁶¹

Následně byl přijat také Evropský kodex chování pro zprostředkovatele, jenž byl výstupem konference konané v roce 2004 v Bruselu na téma Seberegulace v mediaci. Kodex není právně závazný a mediátoři nebo organizace zastřešující mediátory se k němu mohou dobrovolně zavázat. Kodex upravuje požadavky na osobu mediátora jako např. jeho způsobilost, nestrannost a nezávislost, ale také postup procesu a jeho důvěrnost.⁶²

Veškeré činnosti Evropské unie týkající se postupné podpory mimosoudních metod vyústily v přijetí Směrnice o mediaci, jejímž cílem bylo nejen zpřístupnit větší aplikovatelnost alternativního řešení sporů, ale také eliminovat překážky bránící využívání mediace.⁶³

V rámci provádění Směrnice o mediaci se projeví dílčí odlišnosti a s tím související problémy, které jsou způsobeny odlišnými přístupy ke smírnému řešení sporů, neboť každý členský stát disponuje jiným historickým, kulturním a sociálním pozadím. Odborníci upozorňují na to, že je nutné především měnit způsob právního myšlení na základě rozvoje

---

⁵⁹ European Parliament. *Tampere European council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions* [online]. Tampere, 1999, bod 30. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.

⁶⁰ Doporučení Rady Evropy R (98) 1 k mediaci ve věcech rodinných, ze dne 21. ledna 1998.

⁶¹ Bod 3. a 4. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

⁶² Česká advokátní komora. *Evropský etický kodex pro mediátory* [online]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/code-of-conduct_en.pdf.

⁶³ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit ...*, s. 21.

mediační kultury, jež je založená na smírném řešení sporů, aby se mohla mediace dále vyvíjet.⁶⁴

2.3. Vývoj mediace v České republice

Počátkem 90. let 20. století se začíná mediace objevovat také v České republice. S jejím příchodem se pojí nezisková organizace Partners for Democratic Changes zaškolující budoucí mediátory, která společně s jinými neziskovými organizacemi začala pořádat kurzy a semináře pro profesionální mediátory.⁶⁵ Vznik dalších organizací jako např. Centrum dohody, Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízení, Společnost pro rodinnou mediaci, Sdružení pro probaci a mediace v justici, mediace pod záštitou Ministerstva spravedlnosti či sekce ADR při České advokátní komoře vedl ve velké míře k osvětě a vývoji mediace na území České republiky.⁶⁶ Jako nová metoda řešení sporů byla mediace zprvu přijímána s obavami a skepsí, a to nejen laickou, ale i odbornou veřejností. Počátky využívání mediace byly vázány především na grantové pilotní programy, které ve snaze přiblížit mediaci veřejnosti nabízely mediační služby bezplatně. Vznikaly také tzv. smírčí rady, jakožto prostředek při místních úřadech sloužící k redukci konfliktů v obci, skládající se ze skupiny občanů žijících v dané lokalitě.⁶⁷ V rámci pilotního programu v oblasti spotřebitelských sporů v letech 2008 – 2010 bylo zřízeno 22 kontaktních center mimosoudních řešení spotřebitelských sporů, jichž služby byly poskytovány bezplatně a se souhlasem všech zúčastněných. Spory vznikaly především z důvodu neznalosti zákona na straně spotřebitele a okolo 33 % případů bylo vyřešeno již při prvním setkání s odborným pracovníkem.⁶⁸

Před přijetím Zákona o mediaci lze o určité formě mediace neboli zprostředkování v netrestních věcech hovořit v souvislosti se zákonem č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, který řeší kolektivní vyjednávání mezi odborovými organizacemi a zaměstnavateli. Strany při řešení kolektivních sporů jsou povinny řešit tento spor nejdříve před tzv. zprostředkovatelem a až v případě nezdaru se mohou obrátit na rozhodce. Mediátor či v tomto případě zprostředkovatel zde má však povinnost navrhnout stranám řešení sporu, tudíž se nejedná o mediátora, jak jej známe ze Zákona o mediaci.⁶⁹

Je potřeba zmínit také zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, jenž umožňuje obecnímu úřadu s rozšířenou působností, je-li to nutné k řádné výchově dítěte,

---

⁶⁴ Tamtéž, s. 5.

⁶⁵ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii ...*, s. 165.

⁶⁶ PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 156.

⁶⁷ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace...*, s. 33-34.

⁶⁸ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se ...*, s. 24.

⁶⁹ Tamtéž, s. 25.

uložit mezi jinými povinností účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin.⁷⁰

Důležitým milníkem v oblasti mediace byl rok 2000, kdy došlo k založení Asociace mediátorů ČR (dále jen „AMČR“) jako nevládní profesní organizace, jež funguje dodnes. Vzniku předcházela první konference o mediaci nazvaná: Mediace a její perspektivy v České republice, jejímž cílem bylo zjistit současné poměry mediace v České republice a zaměřit se na další kroky směřující k jejímu většímu uplatňování. Účastníci konference došli k názoru, že vyvstala potřeba vytvořit platformu, která by propagovala mediaci, podílela se na vzdělávání mediátorů a zaštiťovala akreditované mediátory, a proto jmenovali přípravný výbor, jehož úlohou bylo naplnění veškerých podmínek nutných k registraci asociace. V prosinci téhož roku byla AM ČR zaregistrována Ministerstvem vnitra.⁷¹

Naproti tomu mediace v trestní oblasti má v českém právním řádu delší historii, neboť ZPMS nabyt účinnosti již 1. ledna 2001. Tímto zákonem došlo mimo jiné ke zřízení Probační a mediační služby, která provádí úkony probace a mediace v rámci trestního řízení.⁷²

S výslovným pojem mediace v oblasti netrestních věcí se v právním řádu ČR setkáváme až s novelou OSŘ, jež nabyt účinnosti 1. října 2008. Na základě této novely byli soudci oprávněni ukládat účastníkům ve věcech péče o nezletilé dítě na dobu nejvýše 3 měsíců účast mimo jiné na mediačním jednání. Avšak z důvodu nejednoznačnosti podmínek výkonu takového mediačního jednání, nebyla soudci natolik uplatňována.⁷³ Přestože je v důvodové zprávě k této novele zdůrazněno, že tento postup je pouhou možností a nikoliv povinností, tak existovala určitá pochybnost o tom, zda se stále ještě jedná o dobrovolný proces. Tato otázka se dokonce dostala i před soud, který musel řešit případ, kdy byla uložena povinnost účasti na mediačním řízení i přes nesouhlas jedné ze stran. Odvolací soud však došel ke správnému závěru, že *“Mediační jednání lze účastníkům nařídit jen po jejich vzájemné dohodě”*⁷⁴. Výrazným zápořem byla také skutečnost, že v případě podstoupení mediačního jednání mohlo dojít k promeškání promlčecích nebo prekluzivních lhůt, neboť ta se tehdy nestavěla.

Od roku 2004 rostla snaha o přijetí zákona upravující mediaci. V průběhu této doby bylo navrhováno několik návrhů zákona, které však v přijetí nakonec nevyšly. V letech 2003 – 2005 se realizoval projekt Mediace v netrestní oblasti aneb Normální je nesoudit se,

---

⁷⁰ § 13 odst. 1 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní ...*, s. 31.

⁷² § 1 odst. 1 zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁷³ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se ...*, s. 27.

⁷⁴ Usnesení Krajského soudu ze dne 1. června 2010, sp. zn. 20 Co 297/2010.

do kterého bylo zapojeno několik státních i nestátních institucí (Soudcovská unie ČR, AMČR, Probační a mediační služba ČR, a další), a jehož výsledkem byl koncept zákona o mediaci v netrestních věcech, jehož potřeba byla nabílední.⁷⁵

Skutečnost, že mediace v civilních věcech nebyla zákonem upravena, však nebránila výkonu mediace. Výkon byl možný na základě živnostenského oprávnění jako volná živnost. Pokud strany konfliktu měly zájem o mediaci, mohly se dobrovolně podrobit mediačnímu řízení, jehož výsledkem byla smlouva dle občanského nebo obchodního zákoníku. Problémem však byla skutečnost, že nedocházelo ke stavění běhu promlčecích a prekluzivních lhůt.⁷⁶

Teprve až důsledkem implementační povinnosti uložené Směrnicí o mediaci byli zákonodárci dostatečně motivováni k zakotvení mediace do českého právního řádu. Zákon o mediaci nabyl účinnosti ke dni 1. září 2012 a je prvním právním předpisem upravující mediaci v ČR v netrestní oblasti. Příprava zákona byla v rukou pracovní skupiny, která byla složena z odborníků na mediaci. Členy této skupiny byli jak advokáti a mediátoři, tak v zastoupení i jednotlivé organizace jako např. Soudcovská unie ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Česká advokátní komora, AM ČR, Institut mediace a Probační a mediační služba.⁷⁷ Nezbytnou součástí Zákona o mediaci je také vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, jako prováděcí předpis, jenž obsahuje ustanovení procesně technického charakteru.

V souvislosti s přijetím Zákona o mediaci došlo k zakotvení institutu prvního setkání se zapsaným mediátorem do OSŘ. Dle § 100 odst. 2 OSŘ má předseda senátu pravomoc nařídít účastníkům řízení u sporu, kde se to jeví vhodné a účelné, účast na tomto setkání, které má pouze informační charakter a jehož hlavním cílem je poučit účastníky o možnosti využít mediaci, seznámit s jejími principy a s jejími výhodami a nevýhodami.⁷⁸ Tento institut budu podrobněji rozebrán v poslední kapitole.

Nelze opominout ani ZŘS, který obsahuje ustanovení, na jehož základě může soud uložit rodičům účast mimo jiné na mediačním jednání za účelem ochrany zájmu dítěte.⁷⁹

---

⁷⁵ HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii ...*, s. 198.

⁷⁶ STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice. In: HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 189.

⁷⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., obecná část, str. 5.

⁷⁸ § 100 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁹ § 474 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

3. Vývoj přístupu k mediaci na příkladu Spojených států amerických

Cílem této kapitoly je poukázat na vývoj přístupů k mediaci, který se v průběhu existence mediace formoval a utvářel prostor pro mediační praxi. S rozvojem mediace jako metody řešení sporů začaly vznikat nové a nové přístupy, které byly ovlivňovány především skutečností, že zpočátku mediace nebyla právně zakotvena a její podoba tak byla v rukou praktiků. Moderní mediace se ve Spojených státech zrodila a udávala vývojové trendy do zbytku světa, a proto je vhodné začít s vývojem právě na tomto území. Stejně jako každý vědní obor se i mediace dostala do krize, v jejímž důsledku začaly být omezovány či úplně popírány její základní principy, čímž se začala připodobňovat soudnímu řízení. Toto směřování, které z mediace činilo pouze jiné označení pro autoritativní rozhodování, se nelíbilo části odborné veřejnosti, která na tento problém upozorňovala a kritizovala, a v jehož důsledku vznikl i nový mediační přístup, a to transformativní přístup k mediaci.

3.1. Přístupy k mediaci

Nejprve považuji za vhodné se zaměřit na to, co onen přístup vlastně je. Obdobnou otázkou se zabývala ve své publikaci Holá, která definovala mediační přístup jako „*přístup mediátora k řešení konfliktů, v němž se odráží uznávané mediační hodnoty a ideje, uznávané postupy klienta a mediátora a uznávaná pravidla mediačních jednání.*“⁸⁰ Přístup k mediaci tak reflektuje to, čeho chtějí strany sporu dosáhnout, a metody, které při jejím dosahování sám mediátor využívá. Není divu, že tyto přístupy se nadále vyvíjejí, mění a přibývají. V odborných kruzích se stále vedou debaty o nejvhodnějším mediačním přístupu a je téměř jisté, že se v této otázce jen těžko dosáhne určité shody. Mezi tři nejčastější mediační přístupy spadá přístup facilitativní, evaluativní a transformativní.⁸¹

Rozdělení mediačních přístupů, popř. stylů, je různé. Již v roce 1996 zveřejnil Riskin článek, v němž představil mřížku znázorňující mediační styly podle zaměření mediátora, přičemž mediaci dělí jednak podle zásahu mediátora do věcné stránky daného problému na facilitativní a evaluativní a jednak podle vnímání předmětu vyjednávání na úzké a široké vymezení. Úzké vymezení je takové, které zvyšuje šanci na vyřešení problému v krátkém čase, neboť se zaměřuje na menší množství problematických aspektů konfliktu a nejde toliko do hloubky. Naopak širší vymezení zohledňuje i zájmy stran i jiných dotčených osob a

⁸⁰ HOLÁ, L., *Mediace v teorii ...*, s. 63.

⁸¹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace...*, s. 42.

vytváří příležitost pro osobní změnu v přístupu k řešení sporu.⁸² Facilitativní a evaluativní mediací se budu zabývat níže. Potočková dělí mediační styly jednak podle míry zásahu mediátora, a to na direktivní či liberální styl a na facilitativní či evaluativní styl, a jednak podle cíle mediace, a to na mediaci orientovanou na řešení a mediaci orientovanou na změnu. Charakteristikou direktivního stylu je fixnější vedení procesu mediace a zachovávání jeho jednotlivých fází, přičemž mediátor je aktivnější a více se do vedení procesu zapojuje. Naproti tomu pro liberální styl je typická minimální aktivita ze strany mediátora.

Boserup přišel s jiným dělením mediačních přístupů, mezi něž patří všeobecný styl mediace, přístup zaměřený na dosažení dohody, přístup terapeutický, přístup kognitivní, a přístup transformativní. Všeobecný styl upřednostňuje to řešení, které se zaměřuje na potřeby a zájmy s ohledem na individualitu účastníka mediace. Snaží se pomoci strany vést k nalezení vlastního řešení problému, čímž podporuje princip sebeurčení stran. Reakcí na předchozí styl, který mohl být časově náročnější vznikl přístup zaměřený na dosažení dohody, jehož hlavním cílem bylo uzavření dohody, a proto nebyl dán stranám takový prostor k tomu, aby mohly změnit svůj přístup k sobě navzájem. Dalším přístupem, který je taktéž reakcí na předchozí mediační styl, je přístup terapeutický. Pro tento přístup je typické to, že mediátor stranám naslouchá a pomáhá jim najít potenciál nejen k vlastnímu řešení jejich sporů. Přístup kognitivní je více zaměřen racionální stránku věci, přičemž proces mediace dělí na jednotlivé fáze. Posledním přístupem je transformativní přístup, který zaměřuje pozornost opět na strany sporu a na rozvoj jejich poznání a sebepoznání.⁸³

Nejnámější je přístup facilitativní, v rámci kterého vystupuje mediátor jako pouhý zprostředkovatel jednání, který se snaží stranám pomoci dosáhnout vzájemně uznávaného řešení a přitom se distancuje od jakýchkoli postojů či názorů, nepredikuje možné stanovisko soudu v této věci ani stranám neradí.⁸⁴ Přestože tento přístup cílí na dosažení dohody, činí tak prostřednictvím pochopení vzájemných zájmů a potřeb stran. Vedle toho stojí přístup evaluativní, který již svým názvem napovídá, že pozice mediátora bude daleko více proaktivní. Evaluativní mediátor vstupuje do hodnocení sporu, vyjadřuje svůj názor, poukazuje na slabé a silné stránky jednotlivých možností a předjímá možné rozhodnutí soudu

---

⁸² RISKIN, Leonard. Understanding Mediators' Orientations Strategies, and Techniques: A Grid for the Perplexed. *Harvard Negotiation Law Review* [online], 1996, roč. 1, č. 7, s. 23-43 [cit. 14. dubna 2021]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/228326672_Understanding_Mediators'_Orientations_Strategies_and_Techniques_A_Grid_for_the_Perplexed.

⁸³ HOLÁ, Lenka. Mediace v teorii ..., s. 63-64.

⁸⁴ ZUMETA, Zena. *Styles of Mediation: Facilitative, Evaluative, and Transformative Mediation* [online]. Mediate.cz [cit. 14. února 2021]. Dostupné z: <https://www.mediate.com/articles/zumeta.cfm>.

ve věci.⁸⁵ Tento přístup je oblíben a hájen zejména právníky a advokáty, neboť spor rozebírá s ohledem na jeho zákonný podklad.⁸⁶ Cílem mediace orientované na řešení, jak vyplývá z názvu, je primárně dosažení pro obě strany přijatelného řešení v podobě dohody. Naopak v mediaci orientované na změnu, které se jinak říká transformativní, je primárním cílem napravení vztahů mezi účastníky.⁸⁷ Transformativní přístup vzešel z konceptu představeném v roce 1994 v knize „The Promise of Mediation: Responding to Conflict Through Empowerment and Recognition“ od autorů Bushe a Folgera.⁸⁸ Cílem transformativní mediace je proměňovat vzájemný vztah mezi stranami sporu, jakožto základ pro následné vyřešení jejich sporu. Mediátor podporuje strany v tom, aby změnili své nahlížení na spor a přeměnili způsob jejich komunikace a vztahu z negativních a destruktivních na pozitivní a konstruktivní. Transformativní mediace cílí převážně na napravení vztahů mezi stranami, přičemž uzavření dohody a tím završení procesu mediace je až druhořadé. Z toho důvodu bývá tento přístup v praxi uplatňován především v oblasti rodinné mediace.⁸⁹

3.2. Analýza vývoje mediačních přístupů

Ve svých počátcích byla mediace strukturována minimálně a každý mediátor si sám vytvářel své vlastní hodnoty a meze, které utvářely mediační jednání. Mediace byla zpočátku přiřazována do proudu tzv. restorativní spravedlnosti, která vede především k urovnání sporů vzniklých z trestněprávní činnosti. Někteří již tento model považují za facilitativní mediaci, avšak Brzobohatý a kol. zastávají názor, že se jedná spíše o mediaci původní.

Právě facilitativní přístup, který vznikl v 60. a 70. letech 20. století, se stal tím přístupem, který byl pro ostatní přístupy určující a z kterého poté ostatní přístupy vycházely. Tomuto přístupu předcházela tzv. harvardský model principiálního vyjednávání, který získal povědomí veřejnosti především díky publikaci Fishera a Uriho „Getting to yes: negotiating agreement without giving it“.⁹⁰

S pomocí mediačních programů, které byly pořádány a vedeny především dobrovolníky, se mediace začala rozvíjet a s větším a větším tlakem především na její efektivitu se začal formovat nový mediační přístup, a to přístup evaluativní. Tento přístup se

---

⁸⁵ ŠTANDERA, Jan, LENGHARTOVÁ, Hana. „Advokátní“ mediace na vzestupu. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2015, č. 4, [cit. 26. dubna 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁸⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace...*, s. 43.

⁸⁷ POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit ...*, s. 62-65.

⁸⁸ BARUCH BUSH, Robert, FOLGER, P. Joseph. *The Promise of Mediation: Responding to Conflict Through Empowerment and Recognition*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1994.

⁸⁹ SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologické aspekty rodinné mediace. In: HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 92.

⁹⁰ BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Rukověť mediátora aneb Co je dobré vědět ke zkouškám mediátora*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 4.

začal vyvíjet v 80. letech 20. století jako reakce na zvyšující se počet soudem nařízených mediací.⁹¹ Právě v tomto období bylo na základě mnoha výzkumů ukázáno, že se mediace ve Spojených státech již tolik neodlišuje od soudního řízení, ke kterému měla být alternativní, ale naopak se tomuto řízení začíná podobat. To se začalo projevovat větší proaktivitou ve sporech a více strany usměrňovali k nějakému výsledku. Mediátor byl ohledně vyřešení sporu direktivní a strany byly nuceny dosáhnout určitého řešení pod jeho nátlakem, aniž by to bylo výsledkem jejich vůle.⁹²

Důvodem vzniku tohoto přístupu byla snaha právních odborníků ve Spojených státech zpřístupnit mediaci a výhodu její relativní rychlosti i osobám bez takového důrazu na emoční složku procesu, jaká je u mediace facilitativní. Přístup bývá často kritizován s ohledem na skutečnost, že mediátor vystupuje z pozice neutrálního subjektu, hodnotí a přenáší své názory na ostatní. Z toho důvodu ho někteří odborníci ani za „čistý“ mediační styl nepovažují, nýbrž bývá označován za nezávaznou arbitráž.⁹³ Takový vývoj mediační praxe, který se značně rozcházel s jejími principy, začal být vnímán jak odborníky, tak i laickou veřejností.

V polovině 90. let 20. století začali američtí odborníci v oblasti mediace odpovídat na tento znepokojivý vývoj mediace, jenž se ubíral směrem k stále většímu připodobňování se autoritativnímu rozhodování, které je typické pro soudní řízení. Jejich snahou bylo přivést mediaci zpět k její podstatě a uvést mediační praxi ve Spojených státech do souladu s její jedinečnou povahou a s jejími cíli, které by měla naplňovat. Výsledkem byl nový mediační přístup, a to transformativní přístup.⁹⁴ Tento přístup se snaží vyjasnit směřování mediace a navrátit mediaci její jedinečný potenciál a hodnoty, díky kterým je schopná účastníky mediačního řízení motivovat k tomu, aby dokázali o svém sporu samy rozhodovat.

Na přístupech k mediaci je vidět, jak turbulentně se mediace vyvíjela a byla pojmána, neboť každý přístup byl ovlivněn tím předchozím s tím, že měl napravit jejich nedostatky.

Tak jako i do jiných vědních disciplín zasáhne po určitém čase krize, která vyvolá změnu, tak i v oblasti mediace lze hovořit o krizi, která mediaci přibližovala soudnímu řízení tím, že kladla podstatný důraz na řešení sporů namísto toho, aby se zaměřila na potřeby a zájmy účastníků mediace. Tato krize, která byla nejvíce vnímána ve Spojených státech, jež jsou považovány za kolébkou mediace, dopomohla odborné veřejnosti uvědomit si principy a

---

⁹¹ BARUCH BUSH, Robert, FOLGER, P. Joseph. *The Promise of Mediation: the transformative approach to conflict*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2005, s. 88.

⁹² HOLÁ, Lenka, MALACKA, Michal a kol. *Mediace a reflexe jejích aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014, s. 63-64.

⁹³ BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Rukověť mediátora aneb ...*, s. 40.

⁹⁴ Tamtéž, s. 34-35.

hodnoty, na nichž mediace stojí.⁹⁵ Tento krizový vývoj může pomoci kriticky přistupovat k novým trendům, které se v oblasti mediace objevují, tak aby byly především v souladu se základními principy mediace.

---

⁹⁵ BARUCH BUSH, Robert, FOLGER, P. Joseph. *The Promise of Mediation: the transformative approach to conflict*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2005, s. 89.

4. Identifikace a analýza míry judicializace v oblasti mediace

V první části této kapitoly budu analyzovat ustanovení vybraných právních předpisů, zda jsou v nich obsažené základní principy a zda se v nich neobjevují prvky, které směřují k judicializaci. Předmětem analýzy bude Směrnice o mediaci, Zákon o mediaci, OSŘ a ZŘS.

V druhé části kapitoly se zaměřím již na konkrétní podobu judiciálních trendů na poli mediace se zaměřením na ten nejvíce diskutovaný a nejznámější trend, kterým je povinná mediace. Judiciální trendy udávají směr dalšího vývoje mediace a je otázkou, zda povedou k jejímu rozvoji či naopak.

4.1. Analýza principů mediace

Nejprve se zaměřím na Směrnici o mediaci, jejíž přijetí bylo velkým milníkem pro uplatňování mediace v Evropě, neboť členské státy (s výjimkou Dánska) byly nuceny ji implementovat do svých právních řádů. V této souvislosti většina členských států využila této příležitosti k tomu, aby ustanovení směrnice uplatňovaly i na vnitrostátní úrovni. Před přijetím Směrnice o mediaci mělo již 15 členských států zavedený komplexní systém využívání mediace, 4 členské státy transponovaly směrnici pouze ve vztahu k přeshraničním sporům a 9 členských států přijalo právní úpravu mediace úplně poprvé.⁹⁶

Směrnice o mediaci zakotvuje pouze základní právní rámec pro vnitrostátní právní úpravu, neboť definuje základní pojmy, popisuje základní principy mediace, stanovuje podmínky pro běh promlčecích a prekluzivních lhůt a zabývá se také vykonatelností dohod vzešlých z mediace. Členské státy tak mají relativně široký prostor pro úpravu mediace nad rámec Směrnice o mediaci, což vede k rozdílnému přístupu k mediaci a ve svém důsledku může vést k limitování využívání mediace.

Princip dobrovolnosti je ve Směrnici o mediaci zakotven již v úvodní definici, ve které mediaci popisuje jako proces, v němž strany dobrovolně usilují o dosažení dohody.⁹⁷ Odůvodnění směrnice vychází z toho, že mediace by měla být řízením dobrovolným, což vysvětluje tak, že strany za mediační řízení samy odpovídají a organizují jeho průběh

---

⁹⁶ Evropský parlament. *Zpráva o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech mediace* [online]. 2017, s. 2. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.

⁹⁷ Čl. 3 písm. a) Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

s možností jej kdykoli ukončit. Zároveň směrnice vybízí členské státy, aby zakotvily informační povinnost v souvislosti s mediací.⁹⁸

V čl. 5 odst. 1 Směrnice o mediaci je zakotvena možnost soudu ve vhodných případech a s ohledem na veškeré okolnosti případu vyzvat strany k užití mediace pro vyřešení jejich sporu nebo využití informativního mediačního setkání, konají-li se a jsou-li snadno přístupná.⁹⁹ Cílem tohoto ustanovení je přimět členské státy k zavedení informační povinnosti soudu, která by účastníky upozornila na mediaci se všemi jejími výhodami. Právě povaha soudu jako autoritativního orgánu může pomoci přesvědčit strany o vhodnosti metody mediace pro jejich spor. Zároveň se tato povinnost nedostává nikterak do rozporu s principem dobrovolnosti.

Poněkud diskutabilní s ohledem na ohrožení principu dobrovolnosti se jeví čl. 5 odst. 2 Směrnice o mediaci, který zní: „*Touto směrnici nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy, podle nichž je využití mediace povinné nebo je předmětem pobídek nebo sankcí, ať už před zahájením soudního řízení, nebo po jeho zahájení, za předpokladu, že tyto právní předpisy nebrání stranám sporu ve výkonu jejich práva na přístup k soudnictví.*“¹⁰⁰ Ve smyslu Směrnice o mediaci není zakotvení povinné mediace v rozporu s principem dobrovolnosti za situace, že strany nebudou omezeny bránit se svých práv před soudem. Toto ustanovení tak jde o něco dál, a tím že členským státům umožňuje zavést povinnou mediaci, můžeme říct, že směřuje k judicialitě.

Princip důvěrnosti jako další princip, jehož důležitost je podtržena již jeho výslovným zakotvením ve čl. 7 Směrnice o mediaci, který zajišťuje ochranu informací získaných v rámci mediace tak, aby nesloužili jako důkaz v následném soudním či jiném autoritativním řízení.¹⁰¹ Všechny členské státy chrání důvěrnost, přičemž některé zakotvily přísnější pravidla.¹⁰²

---

⁹⁸ Bod 13 Směrnice Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

⁹⁹ Čl. 5 odst. 1 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

¹⁰⁰ Čl. 5 odst. 2 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

¹⁰¹ Čl. 7 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

¹⁰² European Commission: *Study for evaluation and implementation of Directive 2008/52/EC – the „Mediation Directive“* [online]. Lucemburk: Publication Office of European Union, 2014, s. 63. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6c84b6a6-913e-4231-a677-55f8fa9ccb6>.

Směrnice také stanovila členským státům povinnost zajistit, aby se dohody vzešlé z mediace mohly stát vykonatelnými, čímž by se mediace pro strany stala o to více atraktivní.¹⁰³ Vykonatelností mediačních dohod se budu dále zabývat v závěru této práce.

Důležitým českým právním předpisem je Zákon o mediaci, který upravuje především základní pojmy, zásady řízení, zahájení a ukončení mediace, mediační dohodu a činnost mediátora, jakož i organizaci mediace a přestupky. Samotný proces mediace je v zákoně zakotven pouze obecně, jelikož má mediace převážně neformální charakter. Zákon se vztahuje na spory netrestního charakteru, tedy občanskoprávní, obchodní, rodinné, pracovní a správní, a jeho působnost je omezena na výkon a účinky mediace učiněné zapsaným mediátorem. Velký vliv měl zákon také na běh promlčecích a prekluzivních lhůt, jelikož změnil ustanovení starého občanského zákoníku a tím umožnil stavění či přerušování běhu těchto lhůt za účelem vedení mediace.¹⁰⁴ Přestože je zákon výsledkem transpozice Směrnice o mediaci, tak upravuje i některé otázky směrnicí neupravené (např. podstatné náležitosti smlouvy o provedení mediace nebo odměna a náhrada nákladů mediátora).

Na rozdíl od jiných právních předpisů členských států upravujících mediaci, není v Zákoně o mediaci princip dobrovolnosti explicitně vyjádřen. Tento postup se tak jeví jako neobvyklý, neboť dobrovolnost není zmíněna ani v definici mediace. Princip však byl předmětem diskuzí již před přijetím zákona, přičemž zákonodárci vyslovili jednoznačnou vůli zakotvit mediaci jako ryze dobrovolný proces.¹⁰⁵ I přesto lze dobrovolnost dovodit z některých ustanovení jako např. ustanovení § 3 odst. 3, ve kterém stanoví, že za obsah mediační dohody jsou odpovědné pouze strany konfliktu. Dané ustanovení v sobě zahrnuje také princip sebeurčení stran, které s dobrovolností úzce souvisí.¹⁰⁶ Dalším projevem této zásady je ustanovení § 6 odst. 3, v němž je stanovena možnost ukončit mediaci buď písemným prohlášením jedné ze stran nebo souhlasným prohlášením ukončit probíhající mediační řízení.¹⁰⁷

Mlčenlivost jako projev principu důvěrnosti je v Zákoně o mediaci upravena pouze ve vztahu k mediátorovi a jako taková je pojatá tak, aby byla co možná nejširší, neboť se vztahuje na informace získané jak ve fázi příprav mediace, tak i v jejím průběhu.¹⁰⁸ Nad zákonný rámec si však strany sporu mohou sjednat i širší aplikaci této povinnosti, která může

---

¹⁰³ Bod 19 Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, Úř. Věst. L 136, 24. května 2008.

¹⁰⁴ § 112 a § 583 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., obecná část, str. 8.

¹⁰⁶ CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací...*, s. 121.

¹⁰⁷ HÁJKOVÁ, Šárka. In: DOLEŽALOVÁ .... S. 34

¹⁰⁸ § 9 zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

být zajištěna pro případ porušení smluvní pokutou. Zprostit mediátora mlčenlivosti mohou pouze strany sporu či jejich právní zástupci. O prolomení této povinnosti se jedná také v případě, že mediátorem získaná informace se týká sporu mezi mediátorem a stranou sporu, jakož i jako obrana v kárném řízení.¹⁰⁹

Princip nestrannosti mediátora je zakotven v ustanovení § 8 odst. 1 písm. c) Zákona o mediaci, jež popisuje základní povinnosti mediátora, a to vykonávat mediaci osobně, nezávisle, nestranně a s náležitou odbornou péčí. Ustanovení § 5 odst. 1 upravuje povinnost mediátora odmítnout mediaci z důvodu pochybnosti o jeho podjatosti. Podjatost je v zákoně pojímána jako objektivní pojem¹¹⁰, avšak mediátor má informativní povinnost vůči stranám v případě, že by zde byl důvod o jeho nepodjatosti pochybovat.¹¹¹

Posledními dvěma právními předpisy, kterými se budu zabývat, jsou OSŘ a ZŘS, jenž upravují procesněprávní aspekty mediace a propojují mediaci se soudním řízením. Předně oba zákony zakotvují poučovací povinnost soudu vést strany s ohledem na povahu sporu ke smírnému řešení a za tím účelem strany informovat o mediaci a možnostech jejího využití.¹¹²

Blíže se zaměřím na již zmíněný institut prvního setkání se zapsaným mediátorem, který je zakotven v § 100 odst. 2 OSŘ a jehož existence v Zákoně o mediaci stále rozděluje odbornou veřejnost na dva pomyslné tábory. Odpůrci tohoto prvního setkání jej chápou jako povinné nařizování mediace, jež je v rozporu s její podstatou a principem dobrovolnosti, přičemž opačný názor sdílí ta část odborné veřejnosti, která institut vnímá jako dobrou příležitost seznámit účastníky s podstatou mediace, aniž by byla mediace jako taková nařizována.

V listopadu 2017 byl představen věcný záměr nového civilního řádu soudního¹¹³, který má nahradit dosavadní občanský soudní řád, jenž má přes 150 novel. I přesto, že přijetí nového zákona má své opodstatnění, tak je poněkud znepokojující to, že se v něm již nepočítá s institutem prvního setkání se zapsaným mediátorem. Odborníci nejen z oblasti mediace jsou znepokojeni a považují tento postup za krok zpět. „*Je to mnohdy poprvé, kdy lidé slyší o mediaci*“, uvádí Šišková a upozorňuje tak na možnost se díky tomuto institutu dozvědět

---

¹⁰⁹ VRAJÍKOVÁ, Melinda. Mlčenlivost a důvěrnost jako základní zásada mediace [online]. epravo.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 4. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mlcenlivost-a-duvernost-jako-zakladni-zasada-mediace-110199.html>.

¹¹⁰ CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací ...*, s. 125.

¹¹¹ § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹² § 99 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a § 9 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ Věcný záměr civilního řádu soudního.

o mediaci.¹¹⁴ Doležalová upozorňuje na další aspekt, který by vyškrtnutí institutu znamenalo, „*Vypuštěním tohoto institutu [se] dostává Česká republika do velkého problému s naplněním evropské Směrnice o mediaci 2008/52/ES, která ukládá členským státům principy mediace efektivně zakotvit do svého právního řádu.*“¹¹⁵ Navíc bylo členským státům doporučeno, aby zintenzivnily své snahy o efektivnější využívání mediace, což vyškrtnutí tohoto institutu rozhodně nesplňuje.¹¹⁶

Právě pracovní skupina, která byla ustavena s cílem navrhnout znění tohoto zákona, se domnívá, že první setkání odporuje zásadě dobrovolnosti. S tím se však nelze ztotožnit, jelikož mediace a první setkání se zapsaným mediátorem jsou dva odlišné pojmy. Ministerstvo spravedlnosti ČR vydalo právně nezávislé stanovisko, v němž vysvětluje podstatu institutu a jeho odlišení od mediace samotné. Zatímco institut prvního setkání je pouhým procesním nástrojem, který soud může stranám nařídít, aby se jím podrobily za účelem seznámení se s touto metodou, jejími výhodami a nevýhodami, tak mediaci soud nařídít nemůže.¹¹⁷

Povinnost účasti na tomto setkání může být sankcionována možností nepřiznání náhrady nákladů soudního řízení, a to zcela nebo zčásti, o kterém soudce rozhoduje na základě moderačního práva.¹¹⁸ Tento sankční mechanismus má motivovat strany k tomu, aby se přinejmenším tohoto informativního setkání zúčastnily.

Dovolím si ještě krátce zmínit ustanovení § 474 ZŘS, které bývá mylně vykládáno a ve svém důsledku vede v praxi k nesprávné aplikaci, neboť stanoví: „*Za účelem ochrany zájmu dítěte soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo [...].*“¹¹⁹ Jazykový výklad tohoto ustanovení nabádá k tomu, aby bylo chápáno jako možnost soudu nařídít mediaci, resp. mediační jednání, jež navíc jako pojem není nikde definován.

V souvislosti se vznikajícími problémy spojenými s tímto ustanovením tak Ministerstvo spravedlnosti ČR vydalo nezávislé výkladové stanovisko, které se tímto ustanovením blíže zabývá. Předně upozorňuje na značnou nesystematičnost pojmu „mediační jednání“, které

¹¹⁴ RODŮLKOVÁ, Jana. *Češi se učí řešit spory dohodou* [online]. Právní rádce, 6. září 2019 [cit. 14. ledna 2021]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-66634650-cesi-se-uci-resit-spory-dohodou>.

¹¹⁵ DOLEŽALOVÁ, Martina. *Vraťte „první setkání s mediátorem“ do civilního řádu soudního* [online]. Česká justice, 12. března 2018 [cit. 31. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/vratte-prvni-setkani-mediator-em-civilniho-radu-soudniho/>.

¹¹⁶ Evropský parlament. *Zpráva o provádění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech* [online]. 2017, s. 9. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.

¹¹⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Výkladové stanovisko k ust. § 100 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb.*

¹¹⁸ § 150 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁹ § 474 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

není nikde definováno a vzniká tak otázka, co se tímto pojmem myslí. Na tuto otázku stanovisko odpovídá tak, že se tím jednoznačně nemyslí mediace či rodinná mediace, neboť ta je vždy zcela dobrovolná. Soudem může být nařízeno pouze a jen první setkání se zapsaným mediátorem dle § 100 odst. 2 OSŘ. Nařízená nebo také povinná mediace není v českém právním řádu upravena, a tudíž na základě teleologického výkladu je možné dojít pouze k tomu, že mediační jednání je nutné vykládat ve smysli nařízeného prvního setkání.¹²⁰

S ohledem na nezávaznou povahu stanoviska dochází nadále v soudní praxi k nesprávné aplikaci, a tedy *pro futuro* by mělo dojít k novelizaci daného ustanovení, které by jednoznačně stanovovalo možnost nařídit toliko první setkání se zapsaným mediátorem.¹²¹

4.2. Judiciální trendy

V oblasti mediace se objevují trendy, které mají svůj původ v soudním řízení a na jejímž základě dochází k propojování mediace se soudním řízením.¹²² Tyto trendy mají za cíl vést k většímu využívání mediace a zvýšit povědomost o tuto metodě. Nejvýznamnějším projevem judicializace v oblasti mediace je povinná mediace, která je kritizována s ohledem na její neslučitelnost s povahou mediace, jež se zakládá na principu dobrovolnosti a sebeurčení stran.¹²³

Povinná mediace se začala prosazovat ve Spojených státech, a postupně začala pronikat i do právních řádů některých evropských států. K možnosti povinné mediace se členské státy staví rozdílně, neboť kontinentální členské státy jsou spíše rezervovanější a trvají na dobrovolnosti procesu mediace, přičemž zbylé členské státy, především ty založené na anglosaském právním systému, povinnou mediaci tolik nezavrhují.¹²⁴

Postupné zavádění mediace do právních řádů členských států vedlo k vytvoření tzv. systému fungování mediace, což je „*soustava složená z různých podmnožin – dílčích modelů, které determinují (právní) režim využívání mediace v daném státě*“. To je ovlivněno několika rysy, mezi které patří zejména rozdílný okamžik zakotvení mediace do právních řádů, odlišný

---

¹²⁰ Výkladové stanovisko k aplikaci ust. § 474 odst. 1 z.ř.s. ze dne 9. 12. 2019.

¹²¹ ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka. K možnosti soudu nařídit účast na mimosoudních postupech podle § 474 ZŘS, a to v kontextu rozhodnutí KS v Hradci Králové. *Právní rozhledy* [online databáze], 2020, č. 23-24, s. 835 [cit. 16. dubna 2021]. Dostupné z: beck-online.cz.

¹²² HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy ...*, s. 13.

¹²³ RELIS, Tamara. *Perceptions in Litigation and Mediation: lawyers, defendants, plaintiffs, and gendered parties*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 65.

¹²⁴ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy ...*, s. 114-115.

kulturní přístup k mimosoudním metodám a povaha Směrnice o mediaci jako dokument spíše doporučujícího charakteru.¹²⁵

V souvislosti s rozdílnou implementací Směrnice o mediaci do právních řádů členských států můžeme mediaci dělit na čtyři modely, a to na dobrovolnou mediaci, dobrovolnou mediaci s pobídkami a sankcemi, informativní mediační setkání a plně povinnou mediaci.¹²⁶ Dobrovolnou mediaci není třeba více popisovat, neboť ta je plně odkázána na vůli stran. Dobrovolná mediace s pobídkami a sankcemi využívá nástroje motivace, které mají za cíl nepřímou motivovat a přimět strany k řešení jejich sporu formou mediace.¹²⁷ Nejčastějšími pobídkami jsou různé finanční pobídky jako např. vrácení uhrazeného soudního poplatku, náhrada soudních nákladů či různé daňové zvýhodnění. Sankce bývají uloženy za odmítnutí jedné ze stran účastnit se mediace bez rozumného důvodu tak, že jim nejsou následně v soudním řízení přiznány náklady.¹²⁸ Informativní mediační setkání stojí na pomezí mezi dobrovolným a povinným modelem mediace a členskými státy je pojímáno různě. Ovšem každé takové setkání by mělo být vedeno mediátorem, který je odborníkem a který poskytuje záruky kvality mediace, za podmínek nízkých nákladů a možné sankce za neodůvodněnou neúčast na setkání s tím, že kterákoli ze stran může kdykoli odmítnout pokračovat v procesu, aniž by to pro ni způsobilo jakékoli negativní důsledky. Posledním modelem je model plně povinné mediace, jehož hlavním problémem je to, že strany jsou povinny se v dobré víře účastnit procesu mediace, a nakonec i zaplatit za to mediátorovi odměnu, přestože je zřejmé, že spor nebude takto vyřešen, čímž nebude časově ani finančně výhodnější.¹²⁹ V tomto modelu je omezena dobrovolnost ve vztahu k zahájení řízení, neboť vůle stran je nahrazena povahou sporu u kategorické mediace nebo soudním rozhodnutím u mediace diskreční.

Povinnou mediaci je možné členit na mediaci kategorickou a diskreční, přičemž pro kategorickou povinnou mediaci platí, že v zákoně je stanoven určitý okruh typů sporů, které již ze zákona podléhají mediaci. Mezi takové spory spadají např. svěřením dítěte do péče nebo bagatelní peněžité spory.¹³⁰ Je mimo jiné žádoucí, aby v zákoně byla zakotvena také výjimka

---

¹²⁵ HOLAS, Jan. Systémy fungování mediace a jejich perspektiva v ČR. In: HOLÁ, Lenka, URBANOVÁ, Martina, a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 55.

¹²⁶ European Parliament. *The Implementation of Mediation Directive 29 November 2016* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2016, s. 11. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571395/IPOL_IDA%282016%29571395_EN.pdf.

¹²⁷ HOLAS, Jan. Systémy fungování mediace a jejich perspektiva v ČR. In: HOLÁ, Lenka, URBANOVÁ, Martina, a kol. *Právní a sociální aspekty ...*, s. 61.

¹²⁸ CLARK, Bryan. *Lawyers and mediation...*, s. 140.

¹²⁹ European Parliament. *The Implementation of Mediation Directive 29 November 2016* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2016, s. 13-15. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571395/IPOL_IDA%282016%29571395_EN.pdf.

¹³⁰ HRNČÍŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy ...*, s. 22.

z povinnosti podstoupit mediaci, neboť v některých případech je potřeba, aby autoritativně rozhodl soud, a to např. ve věcech, které vyvolávají otázky ústavněprávní povahy.¹³¹ Diskreční povinná mediace svěřuje pravomoc soudci, který může stranám povinně mediaci nařídit, a to s ohledem na individualitu každého případu.¹³² Taková povinná mediace je více flexibilní a neškatulkuje jednotlivé druhy sporů, přičemž klade důraz na ojedinělost každého případu. Avšak, aby takový způsob nařizování mediace obstál, musí mít soudce dostatečné znalosti o mediaci a jejím fungování, aby mohl vytypovat ty případy, které by byly pro mediaci vhodné.

Kategorická povinná mediace bývá ve vnitrostátních právních úpravách zakotvena jako jedna z procesních podmínek, kterou je nutno splnit, aby se strany mohly následně domáhat svých práv před soudem. V souvislosti se zaváděním této formy mediace v Evropě však vznikla otázka, zda takový postup není v rozporu s Evropskou úmluvou, která ve svém čl. 6 odst. 1 zaručuje právo na spravedlivý proces.

První reakce přišla v roce 2004 v podobě rozhodnutí anglického odvolacího soudu ve věci *Halsey v Milton Keynes General NHS Trust*.¹³³ Předmětem tohoto rozhodnutí, které mělo podstatný vliv na oblast mediace nejen ve Spojeném království, byla otázka týkající se povinné mediace a odmítnutí se jí bez rozumného důvodu účastnit. Odvolací soud došel k tomu, že uložit stranám povinnost účastnit se mediace proti jejich vůli, by znamenalo překážku omezující jejich právo na přístup k soudu. Navíc takový postup ztrácí smysl, jelikož pokud by strany, kterým byla mediace uložena, odmítaly takto svůj spor vyřešit, výsledkem by bylo pouze navýšení nákladu řízení a zbytečné průtahy v řízení.¹³⁴ Soud také demonstrativním výčtem vymezil faktory, na základě kterých je možné posoudit, zda odmítnutí účasti na mediačním jednání bylo oprávněné. Mezi tyto faktory patří zejména povaha věci, předmět řízení, zda byla snaha o to se dohodnout jinak, zda náklady mediace nebyly neúměrně vysoké, byly zde průtahy způsobené mediací a zda lze rozumně předpokládat, že by mediace mohla být úspěšná.¹³⁵

Obdobnou otázkou se později zabýval SD EU ve věci *Rosalba Alassini v Telecom Italia*.¹³⁶ Toto rozhodnutí stanovilo podmínky, za nichž není povinná mediace v rozporu s právem na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, tak jak je upraven v čl. 47 Listiny

¹³¹ SANDLER, F. Another view of mandatory mediation. *Dispute resolution magazine*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 16.

¹³² QUEK, Dorcas. *Mandatory Mediation: An Oxymoron? Examining The Feasibility of Implementing a Court-mandated Mediation Program*. *Cardozo Journal of Conflict Resolution* [online databáze], 2010, s. 481 [cit. 26. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2843509.

¹³³ Rozsudek Court of Appeal ze dne 11. května 2004, *Halsey v Milton Keynes General NHS Trust*.

¹³⁴ Tamtéž, b. 9-10.

¹³⁵ Tamtéž, b. 17-23.

¹³⁶ Rozsudek ze dne 18. března 2010, *Rosalba Alassini v Telecom Italia*, C-317/08.

EU. V posuzovaném případě byla vnitrostátní právní normou ve věcech spotřebitelských sporů v oblasti telekomunikací zakotvena povinnost podstoupit mediaci jako procesní podmínku před podáním žaloby k soudu. Pokud by tedy strany odmítly účastnit se mediace, nemohly by se domáhat svých práv před soudem. Přestože členský stát zavedl dodatečnou fázi v přístupu k soudu, jež by mohla ohrozit zásadu účinné soudní ochrany, nejsou základní práva absolutní a mohou být za určitých podmínek omezena, a to „[...] za podmínky, že tato omezení skutečně odpovídají cílům obecného zájmu sledovaných dotčeným opatřením a nejsou vzhledem ke sledovanému cíli nepřiměřeným a neúnosným zásahem, jimiž je ohrožena samotná podstata takto zaručených práv.“¹³⁷ V daném konkrétním případě tak SD EU shledal, že účelem této vnitrostátní normy, která zakotvovala povinnou mediaci, bylo rychlejší a méně nákladnější řízení, jakož i odbřemenění soudu, což lze dle SD EU považovat za legitimní cíl. To vše za podmínky, že vydané rozhodnutí není pro strany závazné, nepředstavuje podstatné prodlení v případě možného řízení před soudem, staví promlčení dotčených práv a nevede ke vzniku nákladů pro strany sporu. Za takových podmínek SD EU vnímá zavedení povinné mediace jako přípustné a není v rozporu s právem na spravedlivý proces.

Míra omezování dobrovolnosti a zavádění povinné mediace se v členských státech liší také s ohledem na různé typy sporů. V rodinných sporech je mediace plně povinná např. v Chorvatsku a Maďarsku, zatímco Spojené království, Litva nebo Lucembursko zavedly v těchto sporech pouze povinnost účastnit se informativního mediačního setkání.¹³⁸ Přestože bývá povinná mediace zmiňována právě v souvislosti s rodinněprávními spory, zachovala většina členských států mediaci na dobrovolné bázi. „*Mimosoudní řešení by mělo být v zásadě dobrovolné. Soud by neměl v případě, kdy je k němu podán návrh na závazné vyřešení konfliktu, tuto svou povinnost danou věc projednat a rozhodnout přenášet na jiné subjekty. Strany samozřejmě mají právo o možnosti konflikt vyřešit mimosoudně vědět, nicméně mělo by být pouze na nich, zda tento postup zvolí, či nikoli. Je však třeba říci, že v rodinněprávních věcech je třeba k řešení konfliktů přistupovat s vědomím specifičnosti těchto konfliktů, zejména s ohledem na povahu rodinněprávních vztahů a fatálních následků, které v životě jednotlivce (především dětí) může špatné autoritativní soudní rozhodnutí mít. Je tedy třeba*

---

¹³⁷ Tamtéž, b. 63.

¹³⁸ European Parliament. *The Implementation of Mediation Directive 29 November 2016* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2016, s. 16. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571395/IPOL_IDA%282016%29571395_EN.pdf.

*v rámci samostatných rodinněprávních věcí odlišovat jednotlivé druhy konfliktů a podle toho i přistupovat k autoritativnímu nařizování mediace v těchto řízeních.*¹³⁹

Pracovněprávní spory jsou také považovány za vhodné k mediaci a jako takové podléhají povinné mediaci např. v Rakousku, Chorvatsku či na Maltě. V občanskoprávních sporech je plně dobrovolná povaha zachována ve většině státech, ale např. v Itálii nebo ČR je vyžadováno informativní mediační setkání a v Estonsku, Irsku nebo Polsku jsou v těchto sporech stanoveny pobídky a sankce.¹⁴⁰

Nejsilnějším argumentem zastánců povinné mediace je to, že zavedením povinné mediace jednak dojde k jejímu hojnějšímu využívání, a jednak se rozšíří povědomost o této metodě. Přestože plné výhody mediace budou využity, pokud budou ponechány na dobrovolné účasti stran, může zavedení povinné mediace pomoci překonat jistou zdrženlivost či nevědomost o této metodě.¹⁴¹

Podle Sandlera by povinná mediace mohla sloužit jako dočasné opatření, jež by sloužilo k tomu, aby strany s ní byly strany seznámeny. Obecně by tedy mediace mohla být zaváděna povinně ve státech, kde není natolik rozšířená a využívaná, avšak pouze jako krátkodobé řešení, dokud se nedostane do povědomí ve společnosti.¹⁴²

Jak sama Komise uvedla, zavedení povinné mediace sice může vést k podpoře využívání mediace, takové zavedení by však bylo v rozporu se samotnou povahou mediace, která je založena na dobrovolnosti a zároveň by bylo omezeno právo na soudní ochranu, tak jak je zakotvena v čl. 47 Listiny EU.¹⁴³ Navíc Komise varuje členské státy před situací, kdy by přespříliš přísné normy mohli ublížit mediaci s ohledem na její atraktivnost.¹⁴⁴

V souvislosti s judiciálními trendy považuju za nutné se zabývat také otázkou vykonatelnosti mediačních dohod, která byla předmětem diskuzí zejména v oblasti mezinárodních mediací a která nakonec vyústila v přijetí Singapurské úmluvy.

Vykonatelnost je vlastnost typická pro soudní rozhodnutí, která zajišťuje možnost vynucení splnění povinnosti v ní uložené i proti vůli toho, komu byla uložena. Ve většině členských států není mediační dohoda přímo vykonatelná, ale má povahu soukromoprávní

---

¹³⁹ MALACKA, Michal. Mediace, kultura a právo. *Právní fórum*. 2012, č. 5. s. 185.

¹⁴⁰ European Parliament. *The Implementation of Mediation Directive 29 November 2016* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2016, s. 16. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571395/IPOL_IDA%282016%29571395_EN.pdf.

¹⁴¹ QUEK, Dorcas. *Mandatory Mediation: An Oxymoron? ...*, s. 483.

¹⁴² Tamtéž, s. 484.

¹⁴³ Evropský parlament. *Zpráva o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech mediace* [online]. 2017.

Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.

¹⁴⁴ Tamtéž, s.7.

smlouvy, a proto pokud strany chtějí dohodu učinit přímo vykonatelnou, musejí se k tomu aktivně přičinit.¹⁴⁵

V českém právním řádu tak lze učinit dvěma způsoby, a to sepisem dohody formou notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti nebo schválením dohody soudem ve formě smíru, a to buď formou přetorského, nebo soudního smíru podle toho, zda již bylo zahájeno soudní řízení či nikoli.¹⁴⁶ Nebyla-li mediační dohoda podrobena některým ze shora uvedených opatření, lze se jejího plnění domáhat v rámci soudního řízení. Při přijímání Zákona o mediaci byly brány v úvahu ještě další dvě varianty týkající se vykonatelnosti mediačních dohod. V úvahu přicházela možnost, že přímo vykonatelné budou dohody již přímo ze zákona nebo pokud byly sepsány mediátorem-advokátem. Pracovní skupina však odmítla zakotvit přímou vykonatelnost, neboť ta není typická ani pro zahraniční právní úpravu.¹⁴⁷

Vykonatelnost mediačních dohod na mezinárodní úrovni je v členských státech s výjimkou Dánska zajištěna nařízením Brusel I, nařízením Brusel IIa a nařízením o exekučním titulu pro nesporné nároky. Na základě těchto nařízení platí, že rozhodnutí vydané v jednom členském státě bude uznáno i v druhém členském státě, aniž by bylo potřeba jakéhokoli dalšího řízení.¹⁴⁸

Několikaleté snahy o přijetí dokumentu, který by umožňoval vykonatelnost mezinárodních mediačních dohod byly dovršeny přijetím Singapurské úmluvy, která byla dne 7. srpna 2019 otevřena k podpisu a dne 12. září 2020 vstoupila v platnost. Účelem této úmluvy je nejen podpořit mediaci jako alternativní metodu řešení sporů využívanou v obchodních sporech, ale také usnadnit přeshraniční výkon mediačních dohod uzavíraných v obchodněprávních sporech.¹⁴⁹

Singapurská úmluva se vztahuje pouze na mediační dohody plynoucí z mezinárodních obchodních sporů a neuplatní se např. ve věcech osobních či rodinných.¹⁵⁰ Dále jsou z působnosti úmluvy vyňaty dohody schválené soudem, dohody uzavřené v rámci soudního

---

¹⁴⁵ European Parliament. *'Rebooting' the Mediation Directive: assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediation in the EU* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2014. Dostupné z:

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042).

¹⁴⁶ HÁJKOVÁ, Šárka. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol: *Zákon o mediaci...*, s. 37.

¹⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., obecná část, str. 11.

¹⁴⁸ HÁJKOVÁ, Šárka. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol: *Zákon o mediaci ...*, s. 37.

¹⁴⁹ United Nations. *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation (New York, 2018) (the "Singapore Convention on Mediation")* [online]. Dostupné z:

https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements.

¹⁵⁰ SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>.

řízení, dohody vykonatelné jako rozsudek nebo jako rozhodčí nález.¹⁵¹ Předpokladem pro výkon mediační dohody ve smyslu Singapurské úmluvy je podpis stran na dohodě a důkaz o tom, že dohoda byla uzavřena mediací.¹⁵² Právě tento aspekt vzbuzuje obavy s ohledem na ohrožení principu důvěrnosti mediace, neboť k prokázání toho, že došlo k uzavření dohody v rámci mediace, by mohlo být požadováno osvědčení mediátora. Taková ingerence mediátora by mohla narušit princip důvěrnosti, který je pro mediaci typický. Toto ustanovení tak do mediační praxe vnáší jistou míru nejistoty.¹⁵³

Singapurská úmluva je v současnosti podepsaná 54 státy, mezi něž patří např. USA, Čína, Indie nebo Turecko, a z toho je ratifikována 6 státy (Bělorusko, Ekvádor, Fidži, Katar, Saudskou Arábií a Singaporem).¹⁵⁴ Dopad této úmluvy bude možné zhodnotit až v budoucnu a je otázkou, zda bude mít takový úspěch jako měla Newyorská úmluva, která zajišťuje přímou vykonatelnost rozhodčích nálezů, a jaký vliv bude mít na povahu mediace.

---

¹⁵¹ United Nations. *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* [online]. Vídeň: United Nations Commission on International Trade Law. 2019, čl. 1 odst. 3. Dostupné z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/singapore_convention_eng.pdf.

¹⁵² Tamtéž, čl. 4.

¹⁵³ O'NEILL, Jan. The new Singapore Convention: some practical issues to consider now [online]. *Dispute resolution blog*, 18. září 2019 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: <http://disputeresolutionblog.practicallaw.com/the-new-singapore-convention-some-practical-issues-to-consider-now/>.

¹⁵⁴ United Nations Treaty Collection. *4. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* [online]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=en.

Závěr

Problematika judicializace v oblasti mediace je aktuální téma, přestože její vliv na mediaci bylo možné spatřovat již v minulosti. Mediace jako stále poměrně mladá metoda řešení sporů stále čelí tlaku, který žene její vývoj směrem k autoritativnímu rozhodování, přestože stojí na diametrálně odlišných principech.

V diplomové práci jsem se zabývala judiciálními trendy v mediaci. Cílem této práce byla identifikace judiciálních trendů a analýza míry těchto trendů v oblasti mediace. Pro dosažení cíle této práce jsem si definovala tyto výzkumné otázky.

1. Dochází v oblasti mediace k judicializaci?

V odborné literatuře je judicializace ve větší míře spojena s rozhodčím řízením, které má přeci jen k soudnímu řízení blíže, byť spadá do metod ADR. Avšak v poslední době se vývoj na poli metod ADR posouvá směrem k soudnímu řízení a několik autorů vyjadřuje pochybnost nad tímto směřováním, v jehož důsledku se z mediace stává rozhodčí řízení a z rozhodčího řízení se stává soudní řízení.

Směrnice o mediaci jako právní dokument, jehož textace byla členskými státy implementována do právních řádů, obsahuje ustanovení, díky kterému můžeme říci, že mediace směřuje k judicializaci. Ve svém čl. 5 odst. 2 umožňuje, aby členské státy zavedly povinnou mediaci či mediaci s pobídkami a sankcemi. Na základě toho několik členských států k tomuto přistoupilo a zakotvili v určité míře povinnou mediaci či mediaci jiným způsobem omezili.

V Zákoně o mediaci není možné vidět takovou vývojovou tendenci, která by se ubírala směrem k judicializaci, což může být zapříčineno tím, že v českém právním řádu je mediace stále ještě velmi mladou metodou, která dosud nedosáhla takového vývoje jako v jiných členských státech, aby se ubírala tímto směrem.

Považuji za nutné zmínit skutečnost, že přestože se v odborné literatuře vyskytují prvky vedoucí mediaci k judicializaci, tak v této souvislosti není tento pojem v literatuře používán. Tento fakt činil při psaní této práce značné obtíže, neboť se hledání potřebných zdrojů stalo mnohem náročnější.

2. Jaké judiciální trendy se v mediaci objevují?

Za nejvýznamnější judiciální trend v oblasti mediace je rozhodně považována povinná mediace, která bývá s pojmem judicializace ve velké míře spojována. Odborná veřejnost se již několik desítek let zabývá tímto modelem mediace, který v určité míře a v určitých případech

omezuje zejména princip dobrovolnosti na úkor většího využívání mediace v rámci metod řešení sporů. Nařizování mediace má své místo v některých státech Spojených států, avšak pro evropské státy není tento postup typický. Až ve spojení s čl. 5 odst. 2 Směrnice o mediaci se několik států rozhodlo tento model do svého právního řádu zakotvit, což bylo následně také řešeno před SD EU s ohledem na rozpor s Listinou EU.

Další trend je spojován s vykonatelností mediačních dohod, který byl vyžadován zejména v oblasti mezinárodní mediace. Mediační dohoda by měla být výsledkem společného jednání o možnosti řešení vzájemného sporu, která bude stranami dodržována, avšak jelikož nežijeme v ideálním světě, mohou nastat i situace, kdy nebude dohoda dodržena, čímž bude potřeba k vykonatelnosti dohody dojít soudně. Ještě před vznikem takové situace je dána možnost se o vykonatelnost dohody přičinit, což však může vytvářet další náklady, a proto zde byly snahy o zakotvení takového dokumentu, který by činil tyto dohody přímo vykonatelné. Tento trend je velmi aktuální také s ohledem na přijetí Singapurské úmluvy a je otázkou, jak se bude nadále vyvíjet, a zda bude tato úmluva stejně úspěšná a využívaná jako tomu bylo v případě Newyorské úmluvy.

3. Mohou judiciální trendy ohrozit povahu mediace?

Tato otázka je velmi významná pro další vývoj a vnímání mediace v mediační praxi. Aplikací judicializace dochází k vytváření judiciálních trendů, které v oblasti mediace způsobují to, že je mediace více připodobňována soudnímu řízení, neboť v určité míře se odklání od povahy mediace a jejich primárních cílů. Takový postup ohrožuje povahu mediace, která stojí na svých základních principech a popření či omezení těchto principů by znamenalo vytvoření nové metody řešení sporů, která by již nebyla mediací. Odstrašujícím případem může být právě situace, která nastala ve Spojených státech, kdy se mediace natolik odchýlila od své povahy, že téměř zaujala místo autoritativního rozhodování. K tomu, aby se zabránilo takovému vývoji, je nutné pevně a neochvějně stát na principech mediace, a to jak pro zákonodárce při tvorbě či novelizaci právních předpisů týkající se mediace, tak pro samotné mediátory při výkonu mediační praxe.

S ohledem na pomalejší vývoj mediace na území České republiky tyto tendence nepronikly do české mediační praxe v takové míře jako tomu bylo ve Spojených státech, čímž je možné se tomu i napříště vyvarovat.

Dle mého názoru byly cíle diplomové práce naplněny. Při vypracování jsem měla možnost více porozumět motivům, které mnohdy vedou k vývoji a to, že ne vždy se vývoj ubírá tím správným směrem.

Bibliografie

Monografie a komentářová literatura

- WEBEL, Charles, GALTUNG, Johan. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. London, New York: Routledge, 2007, s. 51.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání, Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4520.
- HÁJKOVÁ, Šárka. In: DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 11 (§ 2 zákona o mediaci).
- HOLÁ, Lenka. *Mediace v teorii a praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 52.
- CHOLENSKÝ, Robert. *Praktický průvodce mediací: podle nové právní úpravy*. Praha: Linde Praha, 2013, s. 20.
- POTOČKOVÁ, Dana. *Nejlepší je domluvit se aneb Průvodce mediačním procesem*. 1. vydání. Praha: Alfolm, 2013, s. 42.
- MOORE, Christopher. *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. 4. vydání. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 2014, s. 31.
- GREIG, J. Michael, DIEHL, Paul F. *International Mediation*. Cambridge: Polity Press, 2012, s. 2.
- JANOTOVÁ, Magda. *Mediace*. 1. vydání. Praha: Vydavatelství Ústavu práva a právní vědy, o.p.s., 2014, s. 15.
- HOLÁ, Lenka, HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017, s. 91-92.
- WARWAS, Barbara, Alicja. *The Liability of Arbitral Institutions: Legitimacy Challenges and Functional Responses*. T.M.C. Hague: Asser Press, 2017, s. 25.
- HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše, VALENTOVÁ, Lucia. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 12.
- BLACKABY, Nigel, PARTASIDES, Constantine, REDFERN, Alan, HUNTER, Martin. *Redfern and Hunter on International Arbitration*. New York: Oxford University Press, 2009, § 1.121.
- HOROWITZ, Sara. *Mediation*. In: WEBEL, Charles, GALTUNG, Johan. *Handbook of Peace and Conflict Studies*. 1. vydání. New York: Routledge, 2007, s. 51

- BARRETT, Jerome, BARRETT, Joseph. *A History of Alternative Dispute Resolution: The Story of a Political, Social, and Cultural Movement*. San Francisco: Jossey-Bass, 2004, s. 6.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. 1. vydání, Praha: Nakladatelství Portál, 2012, s. 23.
- LIEBMANN, Marian a kol. *Community and Neighborhood Mediation*. London: Routledge-Cavendish. 1998, s. 32.
- CLARK, Bryan. *Lawyers and Mediation*. London: Springer. 2012, s. 9-10.
- PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 156.
- STANISLAV, Antonín, STEINBERGEROVÁ, Dorota. *Nová právní úprava mediace na území České republiky v kontextu úpravy mediace ve Spolkové republice Německo a Rakouské republice*. In: HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 189.
- BARUCH BUSH, Robert, FOLGER, P. Joseph. *The Promise of Mediation: Responding to Conflict Through Empowerment and Recognition*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1994.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologické aspekty rodinné mediace*. In: HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 92.
- BRZOBOHATÝ, Robin a kol. *Rukověť mediátora aneb Co je dobré vědět ke zkouškám mediátora*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 4.
- BARUCH BUSH, Robert, FOLGER, P. Joseph. *The Promise of Mediation: the transformative approach to conflict*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2005, s. 88.
- HOLÁ, Lenka, MALACKA, Michal a kol. *Mediace a reflexe jejich aktuálních trendů*. Praha: Leges, 2014, s. 63-64.
- RELIS, Tamara. *Perceptions in Litigation and Mediation: lawyers, defendants, plaintiffs, and gendered parties*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 65.
- HOLAS, Jan. *Systémy fungování mediace a jejich perspektiva v ČR*. In: HOLÁ, Lenka, URBANOVÁ, Martina, a kol. *Právní a sociální aspekty mediace v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 55.

Odborné články

- SANDLER, F. *Another view of mandatory mediation*. *Dispute resolution magazine*, 2007, roč. 13, č. 2, s. 16.
- MALACKA, Michal. *Mediace, kultura a právo*. *Právní fórum*. 2012, č. 5. s. 185.

Odborné články v elektronické podobě

- ORBESOVÁ, Bronislava. Mediační doložka [online]. epravo.cz, 5. února 2014 [cit. 31. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mediacni-dolozka-93479.html>.
- HORÁČEK, Tomáš. Základní principy mediace (z právního i neprávního pohledu). Bulletin advokacie [online databáze], 2013, č. 6, s. 19 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- DOLEŽALOVÁ, Martina, VAN LEYNSEELE, Patrick. Mediace v právním prostředí. Právní rozhledy [online databáze], 2012, roč. 20, č. 12, s. 419-464 [cit. 3. února 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- VALLINDER, Torbjörn. The Judicialization of Politics - A World-wide Phenomenon. International Political Science Review [online databáze], 1994, roč. 15, č. 2, s. 91 [cit. 2. února 2021]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/1601557?seq=1#metadata_info_tab_contents.
- ALTOBELLI, Tom. Mediation in the nineties: the promise of the past. Macarthur Law Review [online databáze], 2000, roč. 4, s. 138 [cit. 21. března 2021]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/MacarthurLawRw/2000/5.pdf>.
- NOLAN-HALEY, Jacqueline. Mediation: The „New Arbitration“. Harvard Negotiation Law Review [online databáze], 2010, č. 17:61, s. 61 [cit. 21. března 2021]. Dostupné z: <https://www.hnlr.org/wp-content/uploads/sites/22/2012/09/61-96.pdf>.
- GERBAY, Remy. Is the End Nigh Again? An Empirical Assessment of the 'Judicialization' of International Arbitration. The American Review of International Arbitration [online databáze], 2014, roč. 25, č. 2, s. 223 [cit. 31. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2656624.
- RISKIN, Leonard. Understanding Mediators' Orientations Strategies, and Techniques: A Grid for the Perplexed. *Harvard Negotiation Law Review* [online], 1996, roč. 1, č. 7, s. 23-43 [cit. 14. dubna 2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/228326672_Understanding_Mediators'_Orientations_Strategies_and_Techniques_A_Grid_for_the_Perplexed.
- ZUMETA, Zena. *Styles of Mediation: Facilitative, Evaluative, and Transformative Mediation* [online]. Mediate.cz [cit. 14. února 2021]. Dostupné z: <https://www.mediate.com/articles/zumeta.cfm>.

- ŠTANDERA, Jan, LENGHARTOVÁ, Hana. „Advokátní“ mediace na vzestupu. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2015, č. 4, [cit. 26. dubna 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- VRAJÍKOVÁ, Melinda. Mlčenlivost a důvěrnost jako základní zásada mediace [online]. epravo.cz, 14. listopadu 2019 [cit. 4. dubna 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/mlcenlivost-a-duvernost-jako-zakladni-zasada-mediace-110199.html>.
- RODŮLKOVÁ, Jana. *Češi se učí řešit spory dohodou* [online]. Právní rádce, 6. září 2019 [cit. 14. ledna 2021]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-66634650-cesi-se-uci-resit-spory-dohodou>.
- DOLEŽALOVÁ, Martina. *Vraťte „první setkání s mediátorem“ do civilního řádu soudního* [online]. Česká justice, 12. března 2018 [cit. 31. ledna 2021]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/vratte-prvni-setkani-mediatorem-civilniho-radu-soudniho/>.
- ŠÍNOVÁ, Renáta, WESTPHALOVÁ, Lenka. K možnosti soudu nařídít účast na mimosoudních postupech podle § 474 ZŘS, a to v kontextu rozhodnutí KS v Hradci Králové. *Právní rozhledy* [online databáze], 2020, č. 23-24, s. 835 [cit. 16. dubna 2021]. Dostupné z: beck-online.cz.
- QUEK, Dorcas. *Mandatory Mediation: An Oxymoron? Examining The Feasibility of Implementing a Court-mandated Mediation Program*. *Cardozo Journal of Conflict Resolution* [online databáze], 2010, s. 481 [cit. 26. března 2021]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2843509.
- SEDLÁČEK, Dušan, ŠLAMPA, Martin. *Singapurská úmluva o mediaci* [online]. epravo.cz, 2. září 2019 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/singapurska-umluva-o-mediaci-109867.html>.

Právní předpisy

- Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Mediation Act of 21 July 2012 (Federal Law Gazette I, p. 1577), as last amended by Article 135 of the Statutory Instrument of 31 August 2015 (Federal Law Gazette I p. 1474)

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech
- Zákon č. 420/2004 Z. z., o mediácii a o doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 257/2000, o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Věcný záměr civilního řádu soudního

Judikatura

- Usnesení Krajského soudu ze dne 1. června 2010, sp. zn. 20 Co 297/2010.
- Rozsudek Court of Appeal ze dne 11. května 2004, *Halsey v Milton Keynes General NHS Trust*.
- Rozsudek Soudního dvora (čtvrtého senátu) ze dne 18. března 2010, Rosalba Alassini proti Telecom Italia SpA, C-317/08

Další zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 202/2012 Sb., obecná část, str. 7.
- ZÍTKOVÁ, Lucie. Soudní moc v politickém systému České republiky. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, filozofická fakulta, 2019, s. 14.
- Bible, překlad 21. století. 1. vydání. Praha: Biblion, 2009, s. 1498.
- Official Journal of the European Communities. Action plan of the Council and the Commission on how best to implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice [online]. Official Journal of the European Communities, 1999, bod 41, písm. b). Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0123\(01\)&from=RO](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999Y0123(01)&from=RO).
- European Parliament. Tampere European council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions [online]. Tampere, 1999, bod 30. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm.
- Doporučení Rady Evropy R (98) 1 k mediaci ve věcech rodinných, ze dne 21. ledna 1998.

- Česká advokátní komora. Evropský etický kodex pro mediátory [online]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/code-of-conduct_en.pdf.
- Evropský parlament. *Zpráva o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech mediace* [online]. 2017, s. 2. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.
- European Commission: *Study for evaluation and implementation of Directive 2008/52/EC – the „Mediation Directive“* [online]. Lucemburk: Publication Office of European Union, 2014, s. 63. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6c84b6a6-913e-4231-a677-55f8fa9ccbb6>.
- Evropský parlament. *Zpráva o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech mediace* [online]. 2017, s. 9. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.
- Ministerstvo spravedlnosti ČR. Výkladové stanovisko k ust. § 100 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb.
- Ministerstvo spravedlnosti ČR. Výkladové stanovisko k aplikaci ust. § 474 odst. 1 z.ř.s. ze dne 9. 12. 2019.
- European Parliament. *The Implementation of Mediation Directive 29 November 2016* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2016, s. 11. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571395/IPOL_IDA%282016%29571395_EN.pdf.
- Evropský parlament. *Zpráva o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech mediace* [online]. 2017. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0238_CS.html.
- European Parliament. *'Rebooting' the Mediation Directive: assessing the limited impact of its implementation and proposing measures to increase the number of mediation in the EU* [online]. Brusel: Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2014. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET\(2014\)493042](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL-JURI_ET(2014)493042).

- United Nations. *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation (New York, 2018) (the "Singapore Convention on Mediation")* [online]. Dostupné z: https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements.
- United Nations. *United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* [online]. Videň: United Nations Commission on International Trade Law. 2019, čl. 1 odst. 3. Dostupné z: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/singapore_convention_eng.pdf.
- O'NEILL, Jan. The new Singapore Convention: some practical issues to consider now [online]. *Dispute resolution blog*, 18. září 2019 [cit. 20. června 2021]. Dostupné z: <http://disputeresolutionblog.practicallaw.com/the-new-singapore-convention-some-practical-issues-to-consider-now/>.
- United Nations Treaty Collection. *4. United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation* [online]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-4&chapter=22&clang=en.

Shrnutí

Tato diplomová práce s názvem *Judiciální trendy v mediaci* se zabývá vývojovou tendencí, která se připodobňuje soudnímu řízení. První kapitola se věnuje pojmu mediace a jeho komparaci, vymezuje základní principy a definuje pojem *judicializace*. Druhá kapitola je věnována historickým vývojem mediace, a to již od úplného původu mediace až po její úpravu v českém právním prostředí. Třetí kapitola je zaměřena na přístupy k mediaci a jejich vývoj na území Spojených států. Poslední kapitola analyzuje vybrané právní předpisy v souvislosti s principy mediace a zaměřuje se na konkrétní *judiciální trendy* vyskytující se v oblasti mediace s důrazem na *povinnou mediaci* a *vykonatelnost mediačních dohod*.

Klíčová slova

Mediace, judiciální trendy, judicializace, dobrovolnost, povinná mediace, vykonatelnost mediačních dohod, zákon o mediace, směrnice o mediaci

Summary

This diploma these called Judicial Trends in Mediation deals with development trend that is getting similar to litigation. The first chapter is devoted to the definition of mediation and its comparison, the basic principles and the definition of the judicialization. The second chapter is dealing with the historical development of mediation in the world from the very beginning to its regulation into Czech legislation. The third chapter focuses on approaches of mediation and its development in the United States. The final chapter analyzes selected legal regulation in connection with the principles of mediation and focuses on specific judicial trends in the field of mediation with emphasis on mandatory mediation and the enforceability of mediation agreements.

Keywords

Mediation, judicial trends, judicialization, voluntariness, mandatory mediation, enforceability of mediation agreements, Mediation Act, Mediation Directive